

Redd Barna

**Innspill for barn i Norge
Statsbudsjettet 2024**

Innhold

Merknader:	10
Arbeids- og sosialkomiteen.....	14
Øke nivået på trygdeytelser og sosialhjelpssatser for barnefamilier	14
Barneperspektiv på NAV	14
Familie- og kulturkomiteen.....	16
Handlingsplan for å forebygge og bekjempe familiefattigdom	16
Prisjustere og ytterligere styrke barnetrygden	17
Et krafttak for barns medvirkning	17
Nasjonal tilskuddsordning for å inkludere barn og unge.....	20
Fritid for alle	21
Lovfeste barns rett til en fritidsklubb i sitt nærmiljø	22
Norges 7 rapportering til FNs barnekomite	23
Økt kunnskap om barn som bryter med normer for kjønn og seksualitet	24
Helse- og omsorgskomiteen.....	25
Sikre en tilgjengelig og likeverdig skolehelsetjeneste til alle barn	25
Styrke barn og unges seksuelle helse for å forebygge overgrep	26
Justiskomiteen.....	27
Opptrappingsplan mot vold i nære relasjoner og vold og overgrep mot barn	27
Styrk Statens Barnehus.....	27
Styrket innsats for å forebygge internettrelaterte overgrep	28
Kommunal- og forvaltningskomiteen	30
Sikre et barneperspektiv i integreringsarbeidet	30
Styrke oppfølgingen av barn med funksjonsnedsettelse og fluktbakgrunn som bosettes i norske kommuner	31
Sikre omsorg av enslige mindreårige under barnevernet	32
Styrke ivaretagelsen av barn på mottak.....	33
Ny modell for høring av barn i asylsaker	34

Fattigdom på asylmottak	35
Styrk ivaretagelsen av rettighetene til barn som berøres av utvisningssaker	36
Styrket satsing mot rasisme	36
Barnefamilier og kommunal bolig.....	37
Utdannings- og forskningskomiteen	38
Trygge barn og mange nok voksne i barnehagen	38
Trygt skolemiljø med flere kvalifiserte lærere og et styrket lag rundt eleven.....	38
Håndhevingsordningen til skolemiljø saker må styrkes	40
Uavhengig mobbeombudsordning må sikres kontinuitet og et fagmiljø	41
Inkluderende fellesskap og undervisning	41
Alle barn må lære om seksualitet, vold og seksuelle overgrep.....	42
Rett til videregående opplæring for ungdom med endelig avslag.....	44

ARBEIDS- OG SOSIALKOMITEEN

Kap.	Post	Tema	Endring	Kommentar
605	22	Øke nivå på stønadssatser og ytelser til barnefamilier, samt utrede innretning opp mot barns rett til tilfredsstillende levekår	3 millioner til utredning	Stønadssatsene er vesentlig lavere enn SIFOs referansebudsjett, det må ses i sammenheng og det må drøftes hvordan man kan innfri barns rettigheter.
621	21	Barneperspektivet på NAV	Øremerke 20 millioner	Ansatte på NAV må få økt sin barnefaglige kompetanse, og det må utvikles rutiner som dokumenterer at barns behov er vurdert og ivarett

FAMILIE- OG KULTURKOMITEEN

Kap.	Post	Tema	Endring	Kommentar
325	83	Innovasjons- og etableringsstøtte til fritidsklubber	Sette av 30 millioner på posten	Norge hadde en slik støtteordning frem til 1997. Nå ser vi at antall fritidsklubber er dalende, og at det er behov for å intensivere det statlige bidraget.
325	83	Veileder for kvalitet i ungdomsarbeid	Sette av 1 million til utvikling av en veileder for kvalitet i ungdomsarbeidet	Ungdomsarbeidet er viktig, og det trengs et kvalitetsløft for å sikre bred deltakelse og attraktive møteplasser for ungdom.
840	21	Barne- og familiedepartementet, Kunnskapsdepartementet og Helse- og omsorgsdepartementet samarbeider om et kompetanseløft på seksualitet, seksuelle overgrep og vold mot barn hos ansatte i skoler og barnehager	50 millioner kroner (fordelt på tre departementer)	Seksualitetsundervisningen er for lite helhetlig, og kompetansen blant oppvekstpersonell er for dårlig. Det er behov for et bredt kompetanseløft på helhetlig seksualitetsundervisning.
845	70	Prisjustere og øke barnetrygden til 2023-nivå	Øke posten med 6,4 milliarder	Barnetrygden for de mellom 6-18 år har stått stille siden 1996. Det er på tide at barnetrygden prisjusteres.
846	21	Ny tverrdepartemental strategi for å bekjempe familiefattigdom	3 millioner kroner	Strategien bør ha varighet frem til 2030 med årlige mål for reduksjon.
352	70	Inkludering av barn med nedsatt funksjonsevne på fritiden	2 millioner kroner	En plan for økt kunnskap om temaet, et ungdomspanel og mer lokal kunnskap.
846	61	Redd Barna blir fast mottaker av «nasjonal tilskuddsordning for å inkludere barn og unge» og ordningen styrkes generelt	Øremerke 10 millioner til Redd Barna og øke ordningen med totalt 50 millioner.	Aktiviteter og innsats må årlig justeres, avhengig av hvilken sum som innvilges eller ikke. For å sikre kvaliteten på arbeidet og

				forutsigbarhet for barna og deres familier, har vi behov for større finansiell sikkerhet og vi ber om at Redd Barna nevnes spesifikt, på lik linje som andre tilsvarende organisasjoner, på statsbudsjettet for 2023
846	70	Øke den nasjonale grunnstøtten til barne- og ungdomsorganisasjoner	Øke posten med 20 millioner i 2024	De frivillige barne- og ungdomsorganisasjonene er en bærebjelke i demokratiet og utgjør viktige arenaer der barn kan delta på egne premisser, få tilhørighet til et fellesskap, utvikle seg og oppleve mestring.
846	71	Utrede og etablere nasjonalt kompetansesenter for barn og unges medvirkning	6 millioner til utredning og etablering av nasjonale kompetansesenter for barn og unges medvirkning.	Det er på tide å evaluere Bufdirs rolle som nasjonalt kompetansemiljø og tette hullet i kompetansetilgang ovenfor kommuner og fylkeskommuner, samt bedre ivareta barns rett til å medvirke.
854	50	Oppfølging av handlingsplanen for en tryggere digital hverdag	Øremerke 10 millioner oppfølging av handlingsplanen	Det er behov for økt forskningsbasert kunnskap om barns rettigheter på digitale arenaer
854	62	Videreutvikle Foreldrehverdag.no	10 millioner øremerkes videreutvikling av Foreldrehverdag.no	Foreldrerollen blir mer kompleks i lys av barns digitale hverdag. Videreutvikle foreldrehverdag, slik at det er et lavterskelltilbud til foreldre etter modell fra ung.no
854	71	Informasjonstilbud for barn under 13 år	10 millioner til ung.no for barn under 13 år	Yngre barn blir stadig mer aktive på nett, men de faller utenfor målgruppen til ung.no og DIGI-ung satsingen. Sikre god informasjon som er tilpasset barnets alder og modenhet.
858	21	Økt kunnskap om retten til å bli hørt for barn og unge med funksjonsnedsettelse	Bevilge 3 millioner til en utredning om medvirkning og innflytelse for barn og unge med funksjonsnedsettelse	Barn med funksjonsnedsettelse får sjeldnere oppfylt sin rett til å påvirke i saker som berører dem. Dette må ses nærmere på.
		Frifond	Styrke Frifondsordningen med 18 millioner kroner.	Frifond-støtten har nesten stått på stedet hvil de senere årene. Det er behov for å følge opp med i tråd med prisveksten.
Ny	Ny	Medvirkning i forbindelse med Norges 7 rapportering til FNs barnekomité	1 million for å sikre medvirkning i rapporteringen	I 2024 skal Norge levere sin syvende statusrapport til FNs barnekomité, hvor de skal

				rapportere på den nasjonale gjennomføringen av barnekonvensjonen
		Forebygge vold og overgrep mot og mellom barn og ungdom gjennom å styrke den helhetlige seksualitetsundervisningen i skolen og Bufdirs egne arenaer mot ungdom,	50 millioner (fordelt på flere departementer)	Satsingen må samordnes med helsedirektoratets arbeid med seksuell helse og utdanningsmyndighetenes ansvar for en helhetlig seksualitetsundervisning.

HELSE- OG OMSORGSKOMITEEN

Kap.	Post	Tema	Endring	Kommentar
726	73	<p>Barne- og familiedepartementet, Kunnskapsdepartementet og Helse- og omsorgsdepartementet samarbeider om et kompetanseløft på seksualitet, seksuelle overgrep og vold mot barn hos ansatte i skoler og barnehager.</p> <p>Sikre at alle elever får helhetlig seksualitetsundervisning i skolen</p> <p>Sikrer at lærerutdanningene sikrer framtidige lærere nok kunnskap til å gjennomføre seksualitetsundervisning.</p>	50 millioner fordelt på tre departementet\r	<p>Varslet kutt i midler til seksualitetsundervisning i skolen, blant annet fordi ansvaret skal overføres til utdanningssektoren.</p> <p>Midlene inngår som en del av myndighetenes arbeid for å styrke seksuell helse.</p>

JUSTISKOMITEEN

Kap.	Post	Tema	Endring	Kommentar
440	01	Sikre stabil drift av Statens Barnehus, som et barnevennlig og tverrfaglig tilbud til barn og ungdom.	Øremerke midlene	I dag gis midlene som rammetilskudd til det enkelte politidistrikt.
440	01/70	Øremerke midler til å styrke det kommunale kriminalitetsforebyggende arbeidet, for å forebygge og bekjempe nettrelaterte overgrep mot barn.	Øremerke 10 millioner til å styrke det kriminalitetsforebyggende arbeid i kommunalt	Det er økning i nettrelaterte overgrep. Dette krever økt tverrsektoriell innsats, som er i tråd med strategi for forebygging av nettrelaterte overgrep Det er særlig behov for tiltak som adresserer vold og overgrep mellom jevnaldrende, og som treffer barn på deres oppvekstarenaer
440	01/70	Øremerke 30 millioner som er satt av, som en del av opptrappingsplanen mot vold og overgrep, til å styrke kapasiteten til å avdekke og rettsforfølge internettrelaterte overgrep mot barn.	Øremerke midler til politidistriktenes arbeid for å etterforske og avdekke internettrelaterte overgrep mot barn.	For å sikre bedre etterforskning av komplekse saker om nettrelaterte overgrep, trengs robuste fagmiljøer. Det er viktig at fagmiljøer som Spiderweb blir videreutviklet og styrket.

KOMMUNAL- OG FORVALTNINGSKOMITEEN				
Kap.	Post	Tema	Endring	Kommentar
671	62	Utvikle tidlige og treffsikre tiltak for å sikre inkludering av nylig bosatte barn og unge	Øremerke 25 millioner til inkludering av nylig bosatte barn og unge	Redd Barna ser et behov for at integreringsarbeidet i kommunene i større grad fokuserer på inkludering av barn og unge i utdanning og fritid.
571/572		Sikre økt lærertetthet og styrke laget rundt elevene	Øke rammetilskuddet til kommunene for å sikre økt lærertetthet og styrke laget rundt elevene	Det er behov for flere kvalifiserte lærere i skolen, og høyere lærertetthet. Det er også behov for et styrket lag rundt elevene.
571/226	22	Styrke PP-tjenesten og gi flere lærere spesialpedagogisk kompetanse		Det må sikres ekstra ressurser til spesialundervisning slik at den utføres av faglærte er helt nødvendig for å få til lik rett til utdanning for alle
490 m.fl		Øke antallet overføringsflyktninger til 5000 for 2024	1,2 milliarder kroner	Redd Barna mener at Norge bør øke antallet overføringsflyktninger og relokalisere flere asylsøkere fra Hellas.
490	70	Øke stønadene til barnefamilier på mottak tilsvarende satsene for sosialhjelp	143 millioner kroner	Nivåene på stønadene til beboere i mottak er svært lave. Redd Barna mener at de må justeres til et nivå som er levelig.
671	21	Styrke kunnskapsgrunnlaget om barn i kommunale boliger og utvikle retningslinjer for standard for boliger til barnefamilier	Øremerke 3 millioner kroner	Kunnskapen om barn som bor i kommunale boliger er for dårlig, og det er behov for tydeligere retningslinjer.
671	21	Sikre tilstrekkelig barnefaglig kompetanse i kommunene ved bosetting	20 millioner kroner	Et eget kompetanseprogram for barnefaglige vurderinger og arbeidsmetoder
856	01	Omsorgstilbudet for alle enslige mindreårige flyktninger	447 millioner kroner	Omsorgstilbudet for alle enslige mindreårige flyktninger mellom 0-18 år, både før og etter bosetting, hjemles i barnevernsloven.
Ny	Ny	Styrke kunnskapsgrunnlaget om barn med funksjonsnedsettelse som bosettes i kommuner	3 millioner kroner	Kunnskap og retningslinjer for oppfølgingsarbeid med barn med funksjonsnedsettelse og fluktbakgrunn.
Ny	Ny	Tiltak for å sikre bedre digital inkludering, som særlig ser på tiltak for å styrke unges tilgang til IKT-utstyr og nett. Tiltak må også rettes mot barn under offentlig omsorg		Ny handlingsplan for å øke inkludering i et digitalt samfunn, t slik at unge som

				møter barrierer for delta digitalt.
UTDANNINGS- OG FORSKNINGSKOMITEEN				
Kap.	Post	Tema	Endring	Kommentar
226	21	Kunnskapsdepartementet, Barne- og familiedepartementet og Helse- og omsorgsdepartementet samarbeider om et kompetanseløft på seksualitet, seksuelle overgrep og vold mot barn hos ansatte i skoler og barnehager.	50 millioner kroner (fordelt på tre departementer)	Seksualitetsundervisningen er for lite helhetlig, og kompetansen blant oppvekstpersonell er for dårlig. Det er behov for et bredt kompetanseløft på helhetlig seksualitetsundervisning.
260	50	Flere studieplasser for utdanning av helsesykepleiere	20 millioner avsettes til utdanning av flere helsesykepleiere	Redd Barna er bekymret for at det ikke utdannes nok helsesykepleiere til å dekke fremtidens behov.
		Øke midler til forskning på ulike former for rasisme som barn opplever og hvilke tiltak som fungerer for å forebygge og bekjempe rasisme mot barn og unge på ulike samfunnsarenaer.	10 millioner	
231	21	Kompetanseutvikling om inkluderende barnehagemiljø	Øke bevilgningen med 10 millioner	For å sikre god oppfølging av barnehagens ansvar for å skape et trygt og godt psykososialt barnehagemiljø, må barnehagens ansatte ha god nok kompetanse på hvordan forebygge og håndtere mobbing.
226	21	Kompetanseutvikling om inkluderende skolemiljø	Øke bevilgningen med 20 millioner	For å sikre god oppfølging av skolens ansvar for inkluderende skolemiljø, må skolens ansatte ha god nok kompetanse på hvordan forebygge og håndtere mobbing, inkludert digital mobbing
226 230	21	Sette av ekstra ressurser til kommunene for å sikre at spesialundervisningen gjennomføres av kvalifisert undervisningspersonell, og at PP-tjenesten og Statped styrkes.		For å sikre at alle elever uavhengig av tilretteleggingsbehov skal få innfridd sin rett til utdanning, jf. barnekonvensjonen artikkel 28, samt sin rett til spesialundervisning jf. opplæringsloven § 5-1.
		Styrke kompetansetilbudet til SFO-ansatte	10 millioner	Styrke kompetansetilbudet til SFO-ansatte, for å sikre

				god kvalitet i skolefritidsordningen.
Ny	Ny	Realisere Veikart for universell utforming av nærskolen 2020-2030	Det må opprettes tilskuddsordning på 400 millioner kroner med tidsfrist 2030	
226	21	Styrke håndhevingsordningen til skolemiljø saker	Øke bevilgningen med 10 millioner kroner	For å sikre raskere og mer effektiv håndtering av skolemiljø saker, og for å styrke elevenes rettsikkerhet, er det avgjørende at Statsforvalteren tilføres tilstrekkelig midler.

Merknader:

Arbeids- og sosialkomiteen

- Ansatte ved NAV må få økt kunnskap om Fritidsklæringsen og forpliktelser til å dekke barns fritidsaktiviteter.
- Stønader og ytelser fra NAV til barnefamilier må økes og barnefamilier må sikres en samlet inntekt over fattigdomsgrensen.
- Lovfeste at barnets beste skal vurderes og dokumenteres i NAV-ansattes møte med barnefamilier. En slik lovendring må inn i Sosialtjenesteloven og Folketrygdloven.

Familie- og kulturkomiteen

- Det må lovfestes at barnetrygden skal prisjusteres i hvert budsjettår. Lovendringen må inn i barnetrygdsloven §10
- Å evaluere Bufdir som nasjonalt kompetansemiljø for barne- og ungdomsarbeid, inkludert barns medvirkning.
- At det foretas en gjennomgang av hvordan den nåværende grunnstøtteordningen treffer de ulike barne- og ungdomsorganisasjonene, og særlig se på om ordningen treffer godt for organisasjoner med begrenset rekrutteringsgrunnlag.
- Lovfeste at alle kommuner må sørge for at barn og unge har tilgang til en fritidsklubb / møteplass i sitt nærmiljø. En lovfesting må innarbeides i Kulturloven, og den må definere retten til et fritidstilbud, si noe om kvalitet-, kompetanse- og ressursbehovet, og fastslå ungdoms rett til deltakelse og medvirkning. Møteplassene må være tilpasset alle barn sin funksjonsevne. (KUD, kap. 325, post 83)
- Det settes av tilstrekkelige midler i alle relevante departement for å sikre en god implementering av CRDP i kommune.
- Det settes av tilstrekkelige midler til å sikre at barn og unge som bosettes i kommuner og deres foreldre raskt får tilpasset informasjon om og blir inkludert i fritidsaktiviteter.
- Det må sikres kapasitet til å styrke arbeidet med å forebygge vold og overgrep mot og mellom barn og ungdom. Satsingen må samordnes med helsedirektoratets arbeid med seksuell helse, Bufdirs arbeid med å sikre at barn har kunnskap om vold og overgrep og utdanningsmyndighetenes ansvar for en helhetlig seksualitetsundervisning.
- Sikre at barnekomiteens generelle kommentar nr. 25 *Children's rights in relation to the digital environment*, oversettes og blir tilgjengelig for fagfolk og beslutningstakere,

og på den måten øke kjennskapen til barns rettigheter også på digitale arenaer og hvilke forpliktelser dette medfører.

- Som en del av det pågående arbeidet med FoU- strategi på likestillings og diskrimineringsfeltet må det settes av tilstrekkelige midler i FoU- porteføljen til å forbedre kunnskapsgrunnlaget på levekår og ivaretagelse av rettigheter til barn som bryter med normer for kjønn og seksualitet.
- Bidra til at barn får tilgang til et lavterskel hjelpetilbud på NOK-senterene, her støtter vi NOK-sentrenes forslag om en egen finansieringsordning for NOK-sentrene som ønsker å ha et tilbud til barn og unge

Helse- og omsorg

- Øremerke midler til å sikre at helsestasjoner og skolehelsetjenesten er tilgjengelig for barn, familier og ungdom.
- Det er behov for en flerårig plan for opptrapping av studieplasser for helsepsykeleierutdanningen og innføre såkalt kandidatmål for denne utdanningen.

Justiskomiteen

- Opptrappingsplanen mot vold i nære relasjoner må ha et tydelig og gjennomgående barneperspektiv. Planen må ha tiltak og midler på alle sentrale sektorområder også utover justissektoren med en tydelig prioritering av forebygging.
- Statens barnehus må tilføres tilstrekkelige midler og en finansieringsmodell som sikrer barnehusene autonomi og bygger opp om det helhetlige tilbudet og midlene må øremerkes
- Helhetstilbudet, herunder blant annet medisinske undersøkelser, korttidsbehandling, kartleggingssamtaler og oppfølgingsarbeid må styrkes i tråd med evalueringens anbefalinger (JD, Kap 440, post 1).
- Barnehusene må få forpliktet ansvar for barn som er mistenkte, dette anbefaler også NOVA i evalueringen.
- Myndighetene må sikre at geografiske forhold ikke er i veien for at barn ikke får tilgang til Barnehus.
- Midler til kompetanseheving i politidistriktene må øremerkes eller på annet vis sikres at går til formålet.
- Øremerke midler på 30 millioner som er satt av etterforskning av nettrelaterte overgrep, som en del av opptrappingsplanen mot vold og overgrep

- Sette av midler til å styrke det kommunale kriminalitetsforebyggende arbeidet på barns oppvekstarenaer, slik at digitale krenkelser og overgrep mot og mellom barn, kan bedre forebygges.

Kommunal- og forvaltningskomiteen

- At barn som hovedregel ikke plasseres på mottak sammen med enslige voksne.
- At det utvikles en bemanningsnorm som står i forhold til faktisk antall barn på de enkelte mottakene. Bemanningsnormen må være basert på barnefaglig kunnskap.
- At det stilles krav om og avsettes ressurser til kompetent bemanning på kveldstid og helger (JD Kap 490, post 21)
- Bidra til at mottaksapparatet for asylsøkere er tilrettelagt for barns særskilte behov langs Balkan-ruten (Kap 158, post 71)
- At det sørges for en ordening og midler som sikrer kontinuerlig opplæring av ansatte i utlendingsforvaltningen i barnefaglig kompetanse. En løsning kan være at RVTS gis ansvar for barnefaglig opplæring til utlendingsforvaltningen i sitt mandat. (kap 765)
- At det avsettes midler til barnevennlig utforming av lokalene, inkludert intervjurom og venterom
- At det avsettes midler til at det regelmessig gjennomføres uavhengig gjennomgang av et tilfeldig utvalg vedtak for å undersøke at saker som berører barn har blitt vurdert i tråd med barnets beste At det avsettes midler til et eget tilrettelagt senter for asylprosessen for barn
- At det opprettes et kompetanseteam med barne-/helsefaglig ekspertise som skal bistå med barnefaglige råd og til saksprosessen er tilrettelagt barn.
- At det sørges for en ordening og midler som sikrer kontinuerlig opplæring av ansatte i utlendingsforvaltningen i barnefaglig kompetanse.
- De rettslige rammene for høring av barn i saker om beskyttelse styrkes og moderniseres og styrkes. Redd Barna mener man her bør se hen til lovarbeid som er gjort for å styrke god og meningsfull høring av barn på andre områder, eksempelvis tilrettelagt avhør og barnevernet.
- Det må gjøres nødvendige endringer for å sikre at barn som ønsker det i større grad blir hørt muntlig i utlendingsnemnda (UNE)
- Utlendingsforvaltningen må gis nødvendige rammer til å innhente råd og vurderinger fra

personer/sakkyndige med barne- og helsefaglig ekspertise i utlendingssaker som berører barn.

- Det innføres tidlig helsekartlegging for barn som kommer på flukt til Norge
- Det bør avsettes midler til å sikre at barn og familier med begrenset opphold får rettshjelp, samt informasjon og veiledning om hvordan oppheve begrensningene
- Introduksjonsloven bør endres slik at alle barnefamilier med begrenset oppholdstillatelse bosettes etter førstegangs vedtak.
- At omsorgstilbudet for alle enslige mindreårige flyktninger mellom 0-18 år, både før og etter bosetting, hjemles i barnevernsloven.
- At barnevernets ansvar konkretiseres, slik at enslige mindreårige får et likeverdig omsorgs- og ettervernstilbud uansett hvilken kommune de bor i og på lik linje med andre barn under offentlig omsorg i Norge.
- At barn som hovedregel ikke plasseres på mottak sammen med enslige voksne.
- At det utvikles en bemanningsnorm som står i forhold til faktisk antall barn på de enkelte mottakene. Bemanningsnormen må være basert på barnefaglig kunnskap.
- At det stilles krav om og avsettes ressurser til at ordinære mottak skal ha kompetent bemanning på kveldstid og helger
- At norske myndigheter utreder hvordan finansieringsordningen der kommuner mottar et særskilt integreringstilskudd for enslige mindreårige flyktninger kan innordnes slik at det kommuner får tilstrekkelig ressurser til å opprettholde kompetanse og botiltak over tid.
- At det avsettes midler til å gjennomføre barnets beste vurderinger ved bosetting av barnefamilier ved å inkludere barns behov og synspunkt som egne hensyn i kartleggingsverktøy (AID, kap. 671 post 62).
- At det avsettes midler til å sikre at ansatte i hjelpeapparatet, skolen og andre relevante aktører får mer kunnskap om flukt, traumer og flyktningbarns psykiske helse, for å øke forståelsen av hva det vil si for barn å ha gjennomgått flukt og hvordan det kan prege dem etter at de har kommet til Norge. (AID, kap. 671)
- Regjeringen igangsetter en barnerettslig vurdering av integreringsloven for å sikre barneperspektivet i integreringsloven og lovfeste barnets beste vurderinger og kartlegging av barnets behov ved bosetting av barnefamilier. I tillegg bør det utvikles egne retningslinjer for kommuner som sikrer god oppfølging og ivaretagelse av rettighetene til barn i bosettings- og integreringsfasen.

- Norske myndigheter må særlig sikre rettighetene til barn med funksjonsnedsettelse som bosettes og gjennomgå støtten barna og deres familier får under og etter bosetting for å kunne sette inn målrettede tiltak for å styrke deres inkludering i samfunnet, i skolen og på fritida.
- Det må settes av midler til å sikre at ansatte i hjelpeapparatet, skolen og andre relevante aktører får mulighet til å tilegne seg mangfoldskompetanse, minoritetskunnskap og kompetanse om traumer og flyktningbarns psykiske helse.
- Tilskuddsordningen for kommuner som bosetter flyktninger med omfattende helse- og omsorgsbehov bør gjennomgås for å evaluere hvordan den treffer.
- Tilrettelegge for bedre digital inkludering av barn og ungdom, som møter barrierer for å delta digitalt, i tråd med tiltak i Handlingsplan for auka inkludering i eit digitalt samfunn
- Øke bevilgningen til arbeidet for å forebygge og bekjempe rasisme som barn møter på ulike arenaer i samfunnet, inkludert skolen.
- Tiltak i regjeringens handlingsplan mot rasisme og diskriminering må følges opp med øremerkede midler.
- Øke midler bevilget til arbeidet for å forebygge og bekjempe rasisme mot barn på ulike arenaer i samfunnet, inkludert skolen. Barn og unge må inkluderes i dette arbeidet.
- Sette av tilstrekkelig med midler til forskning på ulike former for rasisme som barn og unge møter (inkludert strukturell rasisme) og hvilke tiltak som fungerer for å forebygge og bekjempe rasisme mot barn på ulike samfunnsarenaer.

Utdannings- og forskningskomiteen

- Grunnbemanningen i barnehagen må økes betraktelig ved at forholdstallet i normen økes til én ansatt per 2,5 barn under tre år og én ansatt per fem barn over tre år. Dessuten mener Redd Barna at normen må gjelde på avdelingsnivå og i hele barnehagens åpningstid. Plan- og møtetid må komme i tillegg.
- De ansatte i barnehager og barnehageeiere må få tid til å kunne følge *Kompetansepakken for et trygt og godt barnehagemiljø* for å få økt kompetanse på hvordan skape et trygt og inkluderende barnehagemiljø.
- Barnehagebarn får en individuell rett til et trygt og godt barnehagemiljø, og at det

kommer på plass en håndhevingsordning i barnehagemiljøer - lignende den vi har i skolemiljøer.

- Myndighetene og skoleeiere må sikre høye nok overføringer til kommunene slik at de klarer å dekke inn barnehagene og skolens utgifter, sikrer høy bemanning av kvalifiserte lærere og for å sikre et sterkere lag rundt eleven, med flere stillinger i skolen til sosiallærere, spesialpedagoger, miljøterapeuter og helsesykepleiere, samt et velfungerende hjelpeapparat med bedre tverrfaglig samarbeid på skolen (KD, kap 231, og KMD 571/572).
- Normtallene til helsestasjons- skolehelsetjenesten må oppdateres for å fange opp dagens utfordringsbilde og behov, og det må stilles krav om at stillingene må fylles med kvalifisert personale (sykepleiere **med** helsesykepleierutdanning).
- Lærere, skolepersonell og SFO-ansatte trenger økt kompetanse på hvordan de kan oppdage, håndtere og stoppe krenkelser som mobbing, vold, trakassering og diskriminering. De må få tid til å gjennomføre *Kompetansepakken for et trygt og godt skolemiljø (og SFO)*.
- Utarbeide nasjonale retningslinjer for saksbehandling av skolemiljøer og jobbe for å sikre at saksbehandlerne i regionene får lik opplæring.
- Regjeringen sikrer at mobbeombudsordningen blir en fast og permanent ordning, og at de tilføres regionale fagmiljøer som sikrer mer kontinuitet og mer styrket samarbeid på tvers av regionene i Norge.
- Sette av midler til å styrke barn og foreldres kjennskap til mobbeombudsordningen.
- Utvikle nasjonale retningslinjer for skoleeiers plikt til registrering av fravær, og norske myndigheter må få et nasjonalt register med oversikt over skolefraværet i Norge.
- *Kompetanseløftet i spesialpedagogikk og inkluderende praksis* må videreføres, det må settes av nok midler til kommunene for å sikre at flere lærere må få tilbud om etterutdanning i dette kompetanseløftet.
- at det settes av ekstra ressurser til kommunene for å sikre at spesialundervisningen gjennomføres av kvalifisert undervisningspersonell, og at PP-tjenesten styrkes.

- Statped må styrkes, framfor å bygges ned. Det er behov for et statlig organ som kan gi veiledning til kommuner og fylkeskommuner på systemnivå og når barn og elever trenger spesialpedagogisk tilrettelegging av barnehage- og opplæringsstilbudet.
- Det bør innføres en nasjonal makspris i SFO, mens man utreder og utvikler en opptrappingsplan for gratis SFO for alle barn.
- Regjeringen utreder behovet for en bemanningsnorm i skolefritidsordningen.
- Sikre et kompetanseløft som kan bidra til at alle lærere har nok kunnskap til å gi elever helhetlig seksualitetsundervisning.
- Sikre at alle barn får god opplæring i digital kompetanse der nettvett, etikk og digital dømmekraft inngår, og barn må få kunnskap om hvilke nettrisikoen som finnes.
- Øke antall studieplasser på lærerutdanningen, og særlig arbeide for å øke antall samisktalende lærere i grunnopplæringen og i videregående skole.
- Myndighetene må i forbindelse med innføring av ny opplæringslov sette et tak på hvor store gruppestørrelsene i skolen skal være.
- Myndighetene må sikre ekstra bevilgninger for god implementering av ny opplæringslov, og for å dekke inn økonomiske og administrative utgifter det nye reglementet for avverging av skade og bruk av fysisk inngripen i ny opplæringslov og privatskoleloven vil føre med seg.
- Kunnskapsdepartementet i samråd med forleggerbransjen, KS, Fylkeskommunene, Utdanningsforbundet og Elevorganisasjonen må få en oversikt over hvor stort behovet er for overføringer til nye analoge og digitale læremidler er til kommunene og fylkeskommunene.
- Regjeringen må sikre og følge opp at skolenes budsjetter gir rom for innkjøp av både analoge læremidler og gode, digitale ressurser i tråd med fagfornyelsen.
- Alle læremidler og digitale ressurser må innfri krav om universell utforming.
- Lovfeste rett til samiske læremidler og øke posten til Sametinget for å sikre flere læremidler på nordsamisk, lulesamisk og sørsamisk.

Arbeids- og sosialkomiteen

Øke nivået på trygdeytelser og sosialhjelpssatser for barnefamilier

110 700 barn vokser opp i en familie med vedvarende lav inntekt¹. I 2021 var det 54% av disse barna som bodde i en familie som mottok mer enn halvparten av sin samlede inntekt gjennom offentlige overføringer², og mer enn 64 000 barn bor i familier som har mottatt sosialhjelp. Dyrtid med høye priser har rammet barnefamilier hardt, og den økonomiske situasjonen til mange barnefamilier er blitt forverret.

I rapporten «Ivaretagelse av barns rettigheter i forvaltningen av økonomiske stønadsordninger», vises det til at nivået på stønadssatser er så lave at retten til tilfredsstillende levekår, i tråd med barnekonvensjonens artikkel 27, utfordres³. For eksempel vil en aleneforsørger som mottar minstesatsen på AAP med barnetillegg, og barnetrygd, falle under grensen for lavinntekt. Når minstesatsene medfører at familien havner under fattigdomsgrensen kan det spørres om avveiningen mellom arbeidslinja og det å sikre tilstrekkelig levestandard for barnefamilier – går for langt i å favorisere arbeidslinja. Det er også et stort gap mellom hva NAV utbetaler og hva som er beregnede utgifter for familien, jfr. SIFO sitt referansebudsjett.

SIFO er, på oppdrag fra AID, i gang med å utrede grunnlaget for de veiledende satsene for sosialhjelp. Dette er et viktig arbeid, og Redd Barna ber om at det settes av 3 millioner til en tilsvarende utredning for statlige stønader. En slik utredning bør både se på om satsene er forsvarlig sett opp mot barns rettigheter, og på selve innretningen av stønader som barnefamilier mottar.

SIFO sin rapport vil først være klar i 2024. Vi vet allerede nå at satsene er for lave og vi ber derfor om at sosialhjelpssatsene, samt andre ytelser og trygder til barnefamilier, heves over fattigdomsgrensen.

Redd Barna anbefaler:

- Stønader og ytelser fra NAV til barnefamilier må økes og barnefamilier må sikres en samlet inntekt over fattigdomsgrensen.
- Det settes av 3 millioner kroner til en utredning av nivået på stønader og ytelser opp mot barns rett til tilfredsstillende levekår (AID, kap. 605, post 22)

Barneperspektiv på NAV

Grunnloven §104 og artikkel 26 i barnekonvensjonen omhandler barnets sosiale trygget, og slår fast at staten skal sikre at barnet får den sosiale hjelpen og den økonomiske støtten de har krav på etter landets lover.

Redd Barna er bekymret for at barns behov og beste ikke blir ivaretatt i barnefamilier sitt møte med NAV. Det pågående nasjonale tilsynet som gjennomføres av Helsetilsynet viser tydelige og

¹ [Færre barn med vedvarende lavinntekt i 2021, SSB \(24. januar 2023\)](#)

² Kommunemonitor barnefattigdom, Barne, ungdoms- og familiedirektoratet

³ [Hansen og Hansteen \(2022\) Ivaretagelsen av barns rettigheter i forvaltningen av økonomiske stønadsordninger, Wiersholm](#)

gjentatte lovbrudd der barns behov og beste ikke er ivaretatt på NAV⁴. Dette er særlig kritisk nå som flere barnefamilier vil ha behov for støtte fra det offentlige.

NAV's avgjørelser har innvirkning på barns velferd, og det er derfor viktig at NAV har et tydelig barneperspektiv. Ansatte på NAV må få økt barnefaglige kompetanse, og barns individuelle rettigheter ved NAV må styrkes, gjennom blant annet at barns rettigheter blir tydeliggjort i folketrygdens formålsparagraf, slik den er i sosialtjenesteloven. I *Veileder om økonomisk stønad etter sosialtjenesteloven*⁵ er det tydeligere føringer på at ansatte skal utrede, vurdere og vektlegge barns livssituasjon og hvordan den blir påvirket av beslutningene som tas. Det er pågående prosjekter i NAV, bl.a. «utvikling av kompetansemateriell til bruk i NAV-kontorene og normativ veiledning for hvordan barneperspektivet skal anvendes i NAV sin praksis».⁶ Men, Redd Barna etterlyser at prosjektene innføres som helhetlige og faste program, samt krav om rutiner og arbeidsverktøy som dokumenterer at barns behov er vurdert og ivaretatt i møte med barnefamilier. Det bør fremgå av vedtaket hvordan barnets beste er vurdert, og på hvilken måte det har blitt lagt til rette for at barnet har fått uttrykt sin mening. Dette er i tråd med Sivilombudets uttalelser etter at både Helsetilsynet og Riksrevisjonen (2011 og 2014) kritiserte NAVs manglende barneperspektiv.

Barn og unge har rett til å delta på fritidsaktiviteter uavhengig av foreldres økonomi, og både i *Rundskriv til Lov om sosiale tjenester i NAV* og *Veileder om økonomisk stønad etter sosialtjenesteloven* spesifiseres det at NAV skal dekke utgifter til kontingenter og utstyr til barns fritidsaktiviteter. Det er viktig med økt informasjon om denne forpliktelsen da både familier og ansatte på NAV forteller at det er lite bevissthet og forståelse for at dette skal inkluderes når familiens utbetaling beregnes.

Redd Barna anbefaler:

- Lovfeste at barnets beste skal vurderes og dokumenteres i NAV-ansattes møte med barnefamilier. En slik lovendring må inn i Sosialtjenesteloven og Folketrygdloven.
- Ansatte ved NAV må få økt kunnskap om Fritidserklæringen og forpliktelser til å dekke barns fritidsaktiviteter.
- Øremerke 20 millioner kroner til særlige opplæringstiltak for ansatte i NAV, for å sikre økt barnefaglig kompetanse og til metoder og verktøy som sikrer økt barnevennlige arbeidsmetoder (ASD, kap. 621, post 21)

⁴ [Helsetilsynet \(2022- 2023\) Nav-kontorets ansvar for å ivareta barns behov når familien søker økonomisk stønad 2023](#)

⁵ [Ny veileder om økonomisk stønad etter sosialtjenesteloven](#)

⁶ Arbeids- og inkluderingsdepartementet; [Prop.1 S \(2023- 2024\)](#), s. 124

Familie- og kulturkomiteen

Handlingsplan for å forebygge og bekjempe familiefattigdom

I Hurdalsplattformen forplikter regjeringen seg til å redusere fattigdommen, særlig den som rammer barnefamilier. Som en viktig del for å redusere ulikheter, og for å bevare vår samfunnsmodell.

Dette er helt i tråd med de forpliktelsene Norge har tatt på seg gjennom FNs bærekraftsmål. Her har Norge forpliktet seg til minst å halvere andelen barn som lever i fattigdom innen 2030, men i det store bildet går vi i motsatt retning. Siste tall fra SSB viser at mer enn hvert tiende barn vokser opp i en lavinntektsfamilie, i reelle tall 110 700 barn, med mer enn en tredobling siden 2001.⁷ Dette er bekymringsfullt og det haster å få snudd denne utviklingen. Barn fra fattige familier har større risiko for å ikke få oppfylt sine rettigheter. Barn forteller at det å være fattig i Norge er flaut, og at man føler skam. Noen sier at de later som de ikke har lyst til å spille fotball eller gå i en bursdag, fordi de vet at foreldrene ikke har penger til å betale. Barna sier at mangel på penger kan føre til krangling hjemme, at det er vanskelig å konsentrere seg på skolen, at de kan bli mobbet, eller at de ikke har med nok mat på skolen, og de forteller at de har mindre tro på framtiden.

Barn skal ikke vokse opp i fattigdom i Norge. Det handler om politisk vilje, prioriteringer og ikke minst valg. Det haster med å snu denne negative trenden. Dersom Norge skal klare å nå målet om å halvere familiefattigdommen innen 2030 må antall barn som vokser opp i lavinntektsfamilier reduseres med 6,3 prosentpoeng de neste syv årene. Fortsetter utviklingen i samme tempo som de siste årene, vil vi ende opp med nærmere 140 000 barn som vokser opp i vedvarende lavinntekt i 2030. Det er 40% økning sammenlignet med 2015-nivået.⁸

Heldigvis har pilene begynt å peke i riktig retning. Fra 2020 til 2021 ble familiefattigdommen redusert med 4500 barn. Skal vi nå målet i Bærekraftsmål 1, må norske myndigheter løfte 7700 barn hvert eneste år ut av fattigdom.

Regjeringens samarbeidsstrategi for barn og unge i lavinntektsfamilier⁹ går ut i 2023. Redd Barna ber om at det settes av midler til en ny tverrdepartemental handlingsplan for å forebygge og bekjempe fattigdom blant barnefamilier, 2024-2030. Denne bør ha avhjelpende og forebyggende tiltak, og konkrete målbare og årlige resultater for antall barn som skal løftes ut av fattigdom. Medvirkning fra barn og unge må være en sentral del av en slik plan.

Redd Barna anbefaler:

- Utvikle handlingsplan for å forebygge og bekjempe familiefattigdom med målrettede tiltak og økonomiske ressurser (BFD, kap. 846, post 21)
- Regjeringen må raskt følge opp anbefalingene fra ekspertgruppen for barn i lavinntekt¹⁰.

⁷ [115 000 barn i husholdninger med vedvarende lavinntekt - SSB](#)

⁸ [Family poverty in the Nordic countries \(2023\) Save the Children](#)

⁹ [Like muligheter i oppveksten. Regjeringens samarbeidsstrategi for barn og ungdom i lavinntektsfamilier \(2020-2023\). Oslo: Barne- og familiedepartementet.](#)

¹⁰ [En barndom for livet – Økt tilhørighet, mestring og læring for barn i fattige familier](#)

Prisjustere og ytterligere styrke barnetrygden

Barnetrygden fungerer som et viktig sikkerhetsnett for barnefamiliene som nå rammes av høye priser og er en helt sentral del av velferdsstaten slik vi kjenner den i dag. I forslaget til statsbudsjett står barnetrygden helt stille. Barnetrygden er viktig for lavinntektsfamilier, men den er også viktig for “mellomsjiktet” for å forebygge at de havner i lavinntekt. En økning av barnetrygden for alle barn, vil bidra til å løfte mange tusen barn over fattigdomsgrensen, og det vil være et viktig grep for å oppnå Hurdalsplattformens forpliktelser om å redusere fattigdommen som rammer barnefamilier. At barnetrygden er en universell ordning gir legitimitet og oppslutning, minsker byråkratiet og motvirker ikke insentiver for å arbeide. FNs barnekomite anbefaler i sine merknader til Norge i 2018 at barnetrygden bør økes¹¹.

Realverdien og den samlede betydningen av barnetrygden for familiers økonomi har blitt betydelig redusert de siste tiårene, fordi barnetrygden ikke har fulgt årlig prisvekst. I 2000 utgjorde barnetrygden 13% av samlet inntekt for familier under fattigdomsgrensen. I 2020 hadde den sunket til 6,5% for barn 0-6 år, og kun 3,7% for barn 6-18 år.

For første gang på 10 år har antallet barn i familier med vedvarende lavinntekt gått ned fra 2020 til 2021, og SSB mener det er nærliggende å peke på økningen av barnetrygdsatsene for barn under seks år i tilsvarende periode.¹² Men fortsatt kuttes barnetrygden med nesten 5500 kroner i året når barnet fyller seks år. Å miste 450 kroner hver eneste måned har stor betydning for familier, men det er kritisk for de som har minst. Redd Barna mener dagens ordning er en diskriminerende forskjellsbehandling av de eldste barna. Barnetrygden må styrkes slik at barn over seks år får samme sats som barn under seks år, og den må justeres årlig på linje med andre kostnader i samfunnet.

Redd Barna anbefaler:

- Øke barnetrygden for barn mellom 6-18 år slik at utbetalingen tilsvarer summen for barn mellom 0-6 år, og prisjusterer barnetrygden til 2023-nivå. Budsjettet må økes med 6,4 milliarder i 2024 (BFD kap. 845, post 70).
- Det må lovfestes at barnetrygden skal prisjusteres i hvert budsjettår. Lovendringen må inn i barnetrygdsloven §10

Et krafttak for barns medvirkning

Å medvirke og bli hørt er en rettighet som gjelder for alle barn og unge, uavhengig av geografi, alder, kjønn, språk eller funksjonsevne. Barn har rett til å medvirke både som enkeltindivid og som gruppe i saker som berører flere. Barns rett til å bli hørt gjelder i alle forhold som berører barn, og på tvers av ulike arenaer som skolen, fritidsklubben, helsetjenestene, barnevernet, familiekontoret, i utviklingen av nærmiljøet, eller i nasjonale utredninger som berører barn og unge. Medvirkning fra barn og unge bidrar til bedre beslutningsgrunnlag, mer målrettede tiltak og mer bærekraftige løsninger.

¹¹ [Avsluttende merknader til Norges kombinerte femte og sjette periodiske rapport. \(2018\) Komiteen for barns rettigheter](#)

¹² [Færre barn med vedvarende lavinntekt i 2021, SSB \(24. januar 2023\)](#)

Medvirkningsfeltet er i utvikling og det har skjedd mye de senere årene, både gjennom styrking av lovverk, og gjennom utvikling av veiledere, modeller og ulike opplæringsprogram. Men, for å styrke retten til god og meningsfull medvirkning for alle barn, både i saker som berører enkeltbarn og saker som berører flere, må dette settes mer i system og det må jobbes mer helhetlig basert på en felles forståelse av hva barns rett til medvirkning innebærer.

Redd Barna ber derfor regjeringen iverksette følgende tiltak:

- Utrede og etablere et nasjonalt kompetansesenter på barn og unges medvirkning
- Utrede medvirkning og innflytelse for barn og unge med funksjonsnedsettelse

Utrede og etablere et nasjonalt kompetansesenter på barn og unges medvirkning

Selv om barns rett til å bli hørt er styrket i lovverket de siste årene, er det fremdeles store utfordringer med å få realisert medvirkning for barn og unge i praksis, uansett hvem de er og hvor i landet de bor. God og meningsfull medvirkning, enten det gjelder på individnivå, på tjeneste- eller systemnivå, er i stor grad avhengig av voksnes holdninger, kunnskap og kompetanse.

Det har i flere år pågått en diskusjon om et nasjonalt kompetansesenter for barn og unges medvirkning. I 2016 ble det fremmet et representantforslag fra Arbeiderpartiet og SV, om et nasjonalt kompetansesenter for ungdomsarbeid, ungdomsmedvirkning og ungdomsinformasjon, innrettet mot utfordringer og behov blant kommuner og fylkeskommuner i Norge.¹³ Under behandlingen i Stortinget i januar 2017 gikk et flertall inn for at Bufdir som fagdirektorat skulle videreutvikles i retning av å kunne ivareta rollen som et nasjonalt kompetansemiljø for barne- og ungdomsarbeid, inkludert barns medvirkning.

I dag, snart syv år etter, ser Redd Barna fortsatt det samme behovet rundt om i landet som vi så før 2017. Kommuner og fylker, organisasjoner, fagmiljø og andre aktører, etterspør mer kompetanse og veiledning for å kunne legge til rette for god og meningsfull medvirkning fra barn og unge. I sine avsluttende merknader til Norge etter forrige rapportering på barnekonvensjonen, i 2018, peker FNs barnekomité på at Norge må gjøre mer for å styrke kompetansen på barns medvirkning hos relevante fagfolk.¹⁴ Samtidig finnes det kunnskap og det finnes gode eksempler, men det er gjerne fragmentert og avgrenset til spesifikke områder eller prosjekter. Det er derfor et behov for en mer systematisk tilnærming til kompetanseutvikling og -spredning på dette feltet.

I innspillsmøte om barn og unges medvirkning på systemnivå med barne- og familieminister Kjersti Toppe i januar 2023¹⁵, vektla mange behovet for økt kompetanse hos de som skal legge til rette for medvirkning, og flere av deltakerne tok til orde for at det bør etableres et nasjonalt kompetansesenter for barn og unges medvirkning, blant annet Barneombudet, Norges institusjon for menneskerettigheter, og LNU. I regjeringens forslag til statsbudsjett vises det til et tverrdepartementalt arbeid som følger opp disse innspillene, men det er ikke nok.

I lys av dette mener vi tiden er inne for å etablere et nasjonalt kompetansesenter på barn og unges medvirkning, og utrede hvilken form et slikt kompetansesenter bør ta, inkludert å evaluere hvordan videreutviklingen av Bufdir som et nasjonalt kompetansemiljø på dette området har fungert, i lys av det som var intensjonen da denne saken ble behandlet i Stortinget. En slik

¹³ Dokument 8:98 S (2015–2016). Representantforslag om et nasjonalt kompetansesenter for ungdomsarbeid, ungdomsmedvirkning og ungdomsinformasjon.

¹⁴ UN Committee on the Rights of the Child (2018). [Concluding observations on the combined fifth and sixth periodic reports of Norway.](#)

¹⁵ [Invitasjon til innspillmøte om barn sin rett til medverknad, barne- og familiedepartementet 2022](#)

utredning er etter Redd Barnas syn avgjørende for at et nytt kompetansesenter skal lykkes og svare på det som er de faktiske behovene, i tråd med Norges forpliktelser etter FNs barnekonvensjon. Det bør legges til rette for at barn og unge selv får medvirke i dette arbeidet.

Redd Barna anbefaler:

- At det settes av 6 millioner til å utrede og etablere et nasjonalt kompetansesenter for barn og unges medvirkning (BFD, kap. 846, post 71)

Utrede medvirkning og innflytelse for barn og unge med funksjonsnedsettelse

Alle barn har lik rett til å uttrykke sine meninger, bli hørt og påvirke i saker som berører dem, uansett hvem de er. En NOVA- rapport fra 2021¹ om ivaretagelsen av rettighetene til barn med funksjonsnedsettelse i Norge, viser at barn med funksjonsnedsettelse sjelden får påvirke direkte i møte med de som tar beslutninger som påvirker livene deres, og at de ansatte ofte ikke har kompetanse til å kunne involvere barnet i utformingen av tilbudet. Blant annet viser foreløpige funn fra landsomfattende tilsyn med barne- og avlastningsboliger 2022-2023, flere lovbrudd, blant disse er brudd på barnets rett til medvirkning.

Vi vet at barn og unge med funksjonsnedsettelse møter særlige utfordringer i utøvelsen av sin rett til å bli hørt, men vi har i dag for lite kunnskap om hvordan de selv opplever sine muligheter for å kunne medvirke og utøve innflytelse, hva som er utfordringene og hvordan retten til å bli hørt kan styrkes for disse gruppene barn og unge.

Regjeringen har satt ned et ekspertutvalg som skal utrede hvordan CRPD bør inkorporeres i norsk lov, og som skal avgi sin utredning innen utgangen av 2023. En av bestemmelsene som spesifikt retter seg mot barn med funksjonsnedsettelse, er artikkel 7.3, som slår fast at barn med funksjonsnedsettelse har rett til å uttrykke sine synspunkter fritt og bli hørt, på lik linje med andre barn. I sine seneste merknader anbefaler FNs barnekomité at Norge øker innsatsen for å realisere retten til å bli hørt i praksis, særlig for sårbare grupper barn, som barn med funksjonsnedsettelse. For å styrke medvirkning og innflytelse fra disse gruppene barn i de sakene som angår dem, trenger vi mer systematisk kunnskap om hvordan de opplever sin medvirkning i dag og hvordan de kan få styrket sin rett til å bli hørt på en god og meningsfull måte.

Regjeringen bør derfor sette i gang en utredning som ser helhetlig på oppfyllelsen av retten til å medvirke og bli hørt etter barnekonvensjonen for barn og unge med funksjonsnedsettelse, både individuelt og som gruppe.

En slik utredning bør blant annet se på disse barna og ungdommenes tilgang på tilpasset informasjon som en forutsetning for å kunne medvirke, hvordan de får ivare tatt sin rett til å uttrykke egne meninger fritt, organisere seg, og utøve innflytelse, hvordan deres rett til å medvirke blir oppfylt på tvers av ulike områder og sektorer, hvordan deres rett til å bli hørt oppfylles gjennom medvirkningsorgan som ungdomsråd og brukerråd, og hvordan FNs ni prinsipper for god og meningsfull medvirkning ivaretas i praksis.

Redd Barna anbefaler:

- At det bevilges 3 millioner kroner til en utredning om medvirkning og innflytelse for barn og unge med funksjonsnedsettelse (BFD, kap. 858, post 21)

Øke grunnstøtten til barne- og ungdomsorganisasjonene

Artikkel 15 i FNs barnekonvensjon slår fast at barn har rett til organisasjonsfrihet. Muligheten til å organisere seg er også viktig for at barn og unge skal kunne styrke egen påvirkningskraft i saker som berører flere. De frivillige barne- og ungdomsorganisasjonene er en bærebjelke i demokratiet og utgjør viktige arenaer der barn kan delta på egne premisser, få tilhørighet til et fellesskap, utvikle seg, oppleve mestring, og utøve innflytelse i eget liv og i det samfunnet de lever i. Koronakrisa har rammet barne- og ungdomsorganisasjonene og deres virksomhet hardt. LNU har i januar og februar 2023 gjennomført en kartlegging av konsekvensene koronapandemien har hatt for barne- og ungdomsorganisasjonene. Hovedfunnet i undersøkelsen er at antallet engasjerte og aktive medlemmer har gått betydelig ned. De fleste organisasjonene melder om en medlemsnedgang på 10%, men flere sier også at de har en nedgang på hele 30%. Enkelte organisasjoner melder om enda høyere frafall. Svært få melder om økning.

I lys av dette er det derfor særlig viktig at den nasjonale grunnfinansieringen nå økes for å kunne gi barne- og ungdomsorganisasjonene den tryggheten, forutsigbarheten og handlingsrommet de trenger for å finne nye måter å nå ut blant barn og unge, rekruttere, tilrettelegge for meningsfulle aktiviteter og videreutvikle seg som aktører som fremmer barn og unges stemmer i samfunnet. Statsbudsjettet for 2023 innebar bare en prisjustering av grunnstøtten, og i budsjettet for 2024 ble la Regjeringen inn en økning på 10 millioner kroner. Redd Barna støtter LNU's krav om å øke den nasjonale grunnstøtten med 20 millioner kroner i 2024. Videre mener vi at det bør foretas en gjennomgang av den nåværende ordningen, for å se på hvordan den treffer de ulike barne- og ungdomsorganisasjonene, særlig organisasjoner med naturlig begrenset rekrutteringsgrunnlag som løfter relativt få, men viktige stemmer.

Redd Barna anbefaler:

- At den nasjonale grunnstøtten til barne- og ungdomsorganisasjoner økes med ytterligere 10 millioner kroner, og at posten økes ytterligere med 50 millioner kroner i løpet av regjeringsperioden (BFD, kap. 846, post 70)
- At det foretas en gjennomgang av hvordan den nåværende ordningen treffer de ulike barne- og ungdomsorganisasjonene, og særlig se på om ordningen treffer godt for organisasjoner med naturlig begrenset rekrutteringsgrunnlag.

Nasjonal tilskuddsordning for å inkludere barn og unge

I dag er de aller fleste barn med på fritidsaktiviteter, men det er noen barn som systematisk ikke deltar. Redd Barna er bekymret for at stadig flere familier nå må gjøre så tøffe økonomiske prioriteringer at de ikke kan ta seg råd til å la barna delta på fritidsaktiviteter. SIFO viser til at 13% av husholdninger med barn under 15 år den siste perioden har redusert barnas fritidsaktiviteter.¹⁶ I dag vokser 110 700 barn opp i familier med vedvarende lavinntekt, ifølge SSB¹⁷.

Redd Barna har økt sin innsats i møte med disse utfordringene. Vi ser et sterkt behov for å opprettholde et høyt aktivitetsnivå også i tiden fremover. Det er derfor svært viktig for oss å unngå at vi må trappe ned innsatsen vår for spesielt sårbare barn i lavinntektsgruppen, i en tid der økonomiske utfordringer er økende. Vårt arbeid finansieres gjennom *Nasjonal tilskuddsordning for*

¹⁶ Christian Poppe og Elaine Kempson: [Dyrtid 4: Det er ikke over ennå. Husholdenes økonomiske trygghet i august 2023 \(oda.oslomet.no\)](#). SIFO-rapport nr. 11-2023

¹⁷ [Færre barn med vedvarende lavinntekt i 2021, SSB \(24. januar 2023\)](#)

å inkludere barn og unge. For å sikre kvaliteten på arbeidet og forutsigbarhet for barna og deres familier, har vi behov for økt langsiktig finansiell sikkerhet. Vi ber derfor om at Redd Barna nevnes spesifikt som fast mottaker i ordningen, på lik linje med andre tilsvarende organisasjoner.

Redd Barna anbefaler:

- Redd Barna må nevnes spesifikt på listen over faste mottaker som får støtte fra «Nasjonal tilskuddsordning for å inkludere barn og unge», på lik linje med tilsvarende organisasjoner. For å sikre kvaliteten i arbeidet og forutsigbarhet for barna og deres familier anbefaler vi at departementet øremerker 10 millioner til Redd Barna. (BFD, kap. 846, post 61)

Fritid for alle

Barn med nedsatt funksjonsevne og barn med flyktningbakgrunn deltar mindre i fritidsaktiviteter enn andre barn. Fordommer, lave forventninger og manglende kunnskap fra voksne er de usynlige barrierene som stenger barn med funksjonsnedsettelse ute¹⁸. I tillegg møter de på en rekke fysiske barrierer¹⁹. Summen av dette blir til skam, bekymring, ensomhet og utenforskap for barna som opplever dette. Mange barn med flyktningbakgrunn har opplevd flere år på flukt, mistet familiemedlemmer og opplevd vonde brudd. Det å kunne delta på fritidsarenaen hvor barn kan være barn er ekstra viktig for denne gruppa.

Det må utvikles en langsiktig nasjonal plan for hvordan man kan sikre kunnskap og lokal kompetanseutvikling om barn med nedsatt funksjonsevne og inkludering på fritiden. En slik plan bør både inkludere utvikling av nettressurser og veileder til støtte for lokalt opplæringsarbeid, og tilskuddsordning til kurs og videreutdanning for både ansatte og frivilligheten. Myndighetene må også sette ned et ungdomspanel som skal utrede hvordan man kan sikre en fritid for alle uten fordommer. Barn og unges egne behov og ressurser må kartlegges og det må igangsettes lokale medvirkningsprosesser.

Redd Barna minner også om viktigheten av at CRPD (konvensjonen for mennesker med nedsatt funksjonsevne) tas inn i menneskerettighetsloven, på lik linje med andre konvensjoner, slik at det sikres en faktisk styrking av rettsvernet til barn og unge med nedsatt funksjonsevne.

For barn og familier som nylig har kommet til Norge, kan det være vanskelig å vite hva som finnes av aktiviteter, hva aktivitetene går ut på, og hvordan de skal komme seg dit. Språklige barrierer, manglende systemforståelse og trang økonomi bidrar til å hindre barnas deltagelse. I en periode med stor økning i bosettinger har flere kommuner måttet nedprioritere oppfølgingen av barn som nylig er bosatt og spesielt arbeidet med å sikre barnas rett til fritidsaktiviteter. De trekker selv frem tett oppfølging, ofte i form av egne fritidskoordinatorer, som en nøkkelfaktor for å sikre inkludering²⁰.

¹⁸ Redd Barna (2021). Fritid for alle – uten fordommer. Fortellinger om fritid fra barn og unge med funksjonsnedsettelse. [Fritid for alle - uten fordommer \(reddbarna.no\)](https://reddbarna.no)

¹⁹ NOU 2016: 17 På lik linje-Åtte løft for å realisere grunnleggende rettigheter for personer med utviklingshemming: <https://www.regjeringen.no/contentassets/b0baf226586543ada7c530b4482678b8/no/pdfs/nou201620160017000ddpdfs.pdf>

²⁰ Oslo Economics/ OsloMet (2022) «Barn med fluktbakgrunn – tiltak for inkludering og tilhørighet» <https://www.imdi.no/contentassets/47d14fcc002b42ccbe1ae8b37385b491/barn-med-fluktbakgrunn-delrapport-1.pdf>

Redd Barna anbefaler:

- Sette av 2 million til arbeidet med å sikre inkludering av barn med nedsatt funksjonsevne på fritiden. Midlene skal gå til å utvikle en plan for økt kunnskap og lokalkompetanseutvikling for ansatte og frivillige, samt Ungdomspanel. (BFD, kap. 846, post 21)
- Sette av tilstrekkelig midler i alle relevante departement for å sikre en god implementering av CRPD i kommunene.
- Sette av tilstrekkelige midler og ressurser til å sikre at barn og unge som bosettes i kommuner og deres foreldre raskt får tilpasset informasjon om og blir inkludert i fritidsaktiviteter.

Lovfeste barns rett til en fritidsklubb i sitt nærmiljø

Ungdom forteller at mangel på møteplasser er en stor barriere for muligheten til å ha en aktiv fritid og få oppfylt sin rett til lek og fritid jfr. barnekonvensjonen art. 31.²¹ Fritidsklubber er et kommunalt ansvar, men det er ikke en lovpålagt oppgave. Det fører til at kommunen må bruke sine frie inntekter til å finansiere ungdomsarbeidet. Det eksisterer ikke noe offentlig lovverk som regulerer tilbudet eller driften av klubber, og kvalitet og oppslutning er avhengig av kommunens økonomi og prioriteringer, egnet personale og ungdoms egen interesse. I kampen mot stadig mer ressurskrevende og lovpålagte tjenester er fritidsklubbene avhengig av en positiv vekst i kommunens frie inntekter. Med presset kommuneøkonomi er vi bekymret for at det offentliges egen oppfølging av barnekonvensjonens artikkel 31 blir en tilfeldighet snarere enn en rettighet.

Barn og ungdoms rett til en fritidsklubb må innarbeides i Kulturloven, og det må gjeninnføres en incentivordning for kommunene, som oppfordrer til å etablere fritidsklubber for ungdom. Dette vil bidra til å utjevne den kommunale skjevheten som er i tilbudet i dag. Det må også utvikles en veileder for å sikre kvaliteten i ungdomsarbeidet, basert på Ungdom og Fritid og Fagforbundet sine kvalitetskriterier for fritidsklubber og ungdomshus.

Redd Barna anbefaler:

- Lovfeste at alle kommuner må sørge for at barn og unge har tilgang til en fritidsklubb i sitt nærmiljø. En lovfesting bør innarbeides i Kulturloven, og den må definere retten til et fritidstilbud, si noe om kvalitet-, kompetanse- og ressursbehovet, og fastslå ungdoms rett til deltakelse og medvirkning. Fritidsklubbene må være tilpasset alle barn sin funksjonsevne. (KUD, kap. 325, post 83)
- Sett av 30 millioner til en støtteordning for kommuner som etablerer fritidsklubber. Dette bør gjøres i samarbeid med Barne- og familiedepartementet/ Bufdir. (KUD, kap. 325, post 83)
- Sett av 1 millioner til å utvikle en veileder for kvalitet i ungdomsarbeidet, basert på Ungdom og Fritid og Fagforbundets kvalitetskriterier for fritidsklubber og ungdomshus. (KUD, kap. 325, post 83)

Tiltak for å sikre at alle barn skal ha en trygg digital oppvekst

Barn og ungdom utsettes for en rekke nettrisikoen i sin digitale hverdag, som eksponering for skadelig og ulovlig innhold og kontaktrisikoen som å etablere tillit til personer med dårlige hensikter, eller ved å komme i kontakt med miljøer samfunnet ønsker å beskytte barn mot. De nasjonale strategiene, *Rett på nett*²² og *Forebygging og bekjempe av internettrelaterte overgrep mot*

²¹ Redd Barna (2019). Oppdrag 31: Rett på fritid. [Redd-Barna-Rapport-Oppdrag-31-Rett-på-fritid-2019.pdf](#) ([reddbarna.no](#))

²² [BFD \(2021\) Rett på nett. Nasjonal strategi for trygg digital oppvekst](#)

barn²³, går inn for en mer aktiv og bedre koordinert politikk for å sikre at alle barn skal ha muligheten til å delta og være trygge på nettet. Redd Barna ser positivt på at Medietilsynet koordinerer arbeidet med flere direktorater for å lage en handlingsplan for strategien, Rett på nett.²⁴

Det er særlig noen områder Redd Barna mener det er spesielt viktig å prioritere i det videre arbeidet, som å sikre at alle barn, ungdom og foreldre får enkel tilgang til god kvalitetssikret informasjon og rådgivning. Vi vil særlig understreke at barn under 13 år har et stort behov for god kvalitetssikret informasjon på lik linje med ungdom over 13 år. Yngre barn blir stadig mer aktive på nett, men de faller utenfor målgruppen til ung.no og DIGI-ung satsingen. Samtidig er det behov for å satse mer på at alle ansatte som arbeider med barn i skole, fritid, hjelpeapparat og barnevern får tydeliggjort sitt ansvar for å ivareta barns trivsel og trygghet på nett og får økt kompetanse om muligheter og risikoer på nettet. Det er viktig at eksisterende satsinger for å øke kompetanse om vold og seksuelle overgrep oppdateres, slik at unges nettrisikoer blir innarbeidet som en del av de kompetansekravene man stiller til profesjonsutøvere om vold og overgrep. I tillegg mener Redd Barna at det avgjørende med mer forskningsbasert kunnskap som kan bidra til at det utvikles kunnskapsbaserte policyråd til alle sektorer, og at informasjon og opplæringstiltak rettet mot barn, ungdom og ansatte som jobber med barn og ungdom bygger på kunnskap.

Redd Barna anbefaler:

- Sette av 10 millioner til å utvikle et godt informasjonstilbud tilsvarende ung.no for barn under 13 år (BFD, kap. 854, post 71)
- Sette av 10 millioner for å videreutvikle Foreldrehverdag.no slik at foreldre kan få tilgang til kvalitetssikret informasjon og råd, etter modell for ung.no
- Sette av 10 millioner for å etablere et uavhengig, tverrfaglig forskningssenter om barns rettigheter, digitalisering og samfunn, som kan bidra til å gi beslutningstakere et bedre kunnskapsgrunnlag for politikkutvikling, samt råd og informasjon til barn, foreldre og fagfolk som jobber direkte med barn og ungdom (BFD, Kap 854, post 50)
- Sikre at barnekomiteens generelle kommentar nr, 25 *Children's rights in relation to the digital environment*,²⁵ oversettes og blir tilgjengelig for fagfolk og beslutningstakere, og på den måten øke kjennskapen til barns rettigheter også på digitale arenaer og hvilke forpliktelser dette medfører.

Norges 7 rapportering til FNs barnekomite

I 2024 skal Norge levere sin statusrapport til FNs barnekomité i forbindelse med Norges 7. rapportering til komiteen. I den forbindelse skal norske myndigheter rapportere på den nasjonale gjennomføringen av barnekonvensjonen. I dette arbeidet skal det legges til rette for å innhente erfaringer og medvirkning fra barn og unge. Det er helt avgjørende at det settes av ressurser til å gjennomføre en god rapporteringsprosess som legger til rette for et godt kunnskapsgrunnlag og dokumentasjon av hvordan Norge oppfyller sine forpliktelser i tråd med barnekonvensjonen. En forutsetning for dette er å innhente erfaringer og kunnskap fra barn og unge i tråd med barnekonvensjonens artikkel 12. I forslaget til statsbudsjett vises det til at det er satt av midler til involvering av sivil samfunn, men det fremgår ikke hvor mye som er avsatt og det er ikke spesifisert at barn og unge skal involveres.

²³ [Justis- og beredskapsdepartementet \(2021\). Forebygging og bekjempelse av internettrelaterte overgrep mot barn](#)

²⁴ [Fleire direktorat samarbeider for større tryggleik på nettet | Medietilsynet](#)

²⁵ https://www.regjeringen.no/contentassets/1376fac2fe2a427389f9f94b52acdefc/gc-no-25_eng.pdf

Redd Barna anbefaler:

- At det settes av 1 million kr for å legge til rette for en god rapporteringsprosess og medvirkning fra barn og unge i forbindelse med Norges 7 rapportering til FNs barnekomite.

Økt kunnskap om barn som bryter med normer for kjønn og seksualitet

Barn som bryter med normer for kjønn og seksualitet, er i likhet med andre minoritetsgrupper, mer sårbare for rettighetsbrudd enn andre. Resultater fra Ung i Oslo undersøkelsen fra 2023 viser at skeive ungdommer i gjennomsnitt er mindre tilfredse med livet, og ser mindre optimistisk på framtida. De er mer ensomme, og har dårligere relasjoner til skole og foreldre²⁶. Samlet sett indikerer funn fra ulike norske studier at mange barn og unge som bryter med normer for kjønn og seksualitet ikke får sine grunnleggende rettigheter oppfylt. De er i større risiko for å oppleve mobbing, vold, overgrep, seksuell trakassering og hatkriminalitet, og å få dårligere psykisk og fysisk helse.^{27 28 29} Dette til tross for at Barnekonvensjonen sier at alle barn har rett til beskyttelse mot alle former for diskriminering, uavhengig av hvem de er, og alle skal beskyttes mot vold og overgrep. For å kunne forebygge og sette inn riktige tiltak mener Redd Barna at det er nødvendig med mer forskningsbasert kunnskap på dette området. Det er behov for et helhetlig kunnskapsgrunnlag om hva som skal til for å bedre innfrielsen av rettighetene til, og sikre gode levekår for barn som bryter med normer for kjønn og seksualitet.

Redd Barna anbefaler:

- Som en del av det pågående arbeidet med FoU- strategi på likestillings og diskrimineringsfeltet må det settes av tilstrekkelige midler i FoU- porteføljen til å forbedre kunnskapsgrunnlaget på levekår og ivaretagelse av rettigheter til barn som bryter med normer for kjønn og seksualitet.

²⁶ Bakken, A. Ung i Oslo 2023. Ungdomsskole og videregående» <https://oda.oslomet.no/oda-xmloi/bitstream/handle/11250/3065089/NOVA-Rapport-6-2023.pdf?sequence=7&isAllowed=y> NOVA rapport 6/23

²⁷ Auestad og Roland, 2009 https://www.udir.no/globalassets/filer/tall-og-forskning/rapporter/5/seksuell_orientering_og_mobbing_rapport.pdf

²⁸ Frøyland et. al "Vold og overgrep mot barn og unge. Omfang og utviklingstrekk 2007-2023» <https://oda.oslomet.no/oda-xmloi/bitstream/handle/11250/3083676/NOVA-Rapport-11-2023.pdf?sequence=1&isAllowed=y> NOVA rapport 11/23

²⁹ https://www.kun.no/uploads/7/2/2/3/72237499/2_2015_lhbt.pdf

Helse- og omsorgskomiteen

Vi arbeider spesielt med barns rett til en trygg oppvekst og beskyttelse mot vold og seksuelle overgrep. Det er avgjørende at tjenester som møter barn og unge har kompetanse på å forebygge, avdekke og avverge vold, og at barn og unge som har blitt utsatt for vold får den hjelpen og oppfølgingen de trenger. Vi har store forventninger til regjeringen varslede opptrappingsplan mot vold og overgrep som blir lagt fram før jul. Redd Barna mener imidlertid at oppgavene er store og komplekse, og vi forventer at det settes av mer enn 15 millioner kroner til det forebyggende arbeidet utover justissektoren.

Sikre en tilgjengelig og likeverdig skolehelsetjeneste til alle barn

Helsestasjons- og skolehelsetjenesten er en unik helsefremmende og forebyggende tjeneste som møter barn, ungdom og familier. Tjenesten skal bidra til å forebygge og avdekke vold og seksuelle overgrep mot barn, gi opplæring om seksuell helse i skolen og være et lavterskeltilbud som gir hjelp, veiledning og støtte.

Redd Barna mener det er positivt at regjeringen har satt av økte midler til skolehelsetjenesten, i tråd med Hurdalsplattformen. Men en styrking i form av en økning i kommunenes rammetilskudd (KMD kap 571 post 60) er ikke tilstrekkelig for å sikre at skolehelsetjenesten er tilgjengelig for alle barn i Norge.

Redd Barna mener det må sikres tilstrekkelig *øremerkede* midler for at helsestasjon og skolehelsetjenesten skal være tilgjengelig for alle barn, ungdom og familier, uavhengig av hvor de bor. Derfor må det sikres gode rammer og ressurser for å kunne ivareta og følge opp retningslinjene for tjenestene.³⁰

En Sintef-rapport fra 2020 avdekket at det er en helsesykepleiermangel på 2078 årsverk i helsestasjons- og skolehelsetjenesten, sammenlignet med Helsedirektoratets anbefaling.³¹ Det ble gjort viktige prioriteringer for å styrke tjenesten i budsjettet for 2024. NOU 2023: 4³² viser at det har vært en viktig økning i andelen helsesykepleiere fra 2015-2021. Denne påbegynte styrkingen må fortsette og styrkes.

Det er også avgjørende at det utdannes nok helsesykepleiere til å dekke fremtidens behov. Redd Barna mener det er viktig å få på plass kandidatmåltall for utdanning av helsesykepleiere (KD). Dette målet sier hvor mange helsesykepleiere utdanningsinstitusjonene har plikt til å utdanne og vil være et viktig virkemiddel for å sikre stabil rekruttering. Samtidig er det avgjørende å tilføre utdanningsinstitusjonene tilstrekkelig midler.

Redd Barna foreslår følgende:

³⁰ <https://www.helsedirektoratet.no/retningslinjer/helsestasjons-og-skolehelsetjenesten>

³¹ Eva Lassemo og Line Melby: [Helsesykepleiere i helsestasjons- og skolehelsetjenesten](https://www.helsedirektoratet.no/retningslinjer/helsestasjons-og-skolehelsetjenesten). Sintef-rapport, 2020.

³² NOU 2023: 4 Tid for handling – Personellet i en bærekraftig helse- og omsorgstjeneste <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2023-4/id2961552/>

- Skolehelsetjenesten må styrkes ytterligere. Det er behov for flere *øremerkede* midler til å sikre at helsestasjoner og skolehelsetjenesten er tilgjengelig for barn, familier og ungdom.
- Bevilge 20 millioner til å opprette flere studieplasser for utdanning av flere helsesykepleiere (KD, kap. 260, post 50). Det er behov for en flerårig plan for opptrapping av studieplasser for helsesykepleierutdanningen og innføre såkalt kandidatmål for denne utdanningen.

Styrke barn og unges seksuelle helse for å forebygge overgrep

Omfangsstudier viser at mange barn i Norge opplever vold, seksuelle overgrep og seksuelle krenkelser.³³ I 2022 rettet Riksrevisjonen alvorlig kritikk mot myndighetens arbeid vold i nære relasjoner. Et viktig funn her var at aktører rundt barn som for eksempel fastleger ikke har nok kunnskap om avvergingsplikt, opplysningsplikt og avdekking av vold og overgrep.³⁴

For å styrke barn og unges seksuelle helse og forebygge skadelig seksuell atferd, er det behov for å styrke arbeidet med å sikre at alle barn og ungdom får alderstilpasset og helhetlig seksualitetsundervisning i skolen, og at barn har enkelt tilgang til god og kvalitetssikret informasjon om seksuell helse og overgrep. Seksualitetsundervisning må treffe barn og unge, og må derfor også adressere risikoer og muligheter unge møter i sin digitale hverdag. Det er særlig behov for tiltak som sikrer at nåværende og framtidige lærere og helsepersonell har tilstrekkelig kompetanse om vold og seksuelle overgrep.

Redd Barna foreslår følgende:

- Barne- og familiedepartementet, Kunnskapsdepartementet og Helse- og omsorgsdepartementet samarbeider om et kompetanseløft på seksualitet, seksuelle overgrep og vold mot barn og at regjeringen bevilger 50 millioner til dette (BFD, Kap. 840, post 21)

³³ Se blant annet Ungvold 2023 og UEVO 2019.

³⁴ Riksrevisjonen 2022: <https://www.riksrevisjonen.no/rapporter-mappe/no-2021-2022/undersokelse-av-myndighetenes-innsats-mot-vold-i-nare-relasjoner/>

Justiskomiteen

Opptappingsplan mot vold i nære relasjoner og vold og overgrep mot barn

Barn har egne rettigheter til beskyttelse mot vold og overgrep. Det er avgjørende at opptappingsplanen har konkrete og friske midler slik at planen utgjør en reell styrking av arbeidet mot vold og overgrep, og reell oppfølging av de forpliktelsene Norge har til å beskytte barn. En av fire ungdommer rapporterer om seksuell vold i oppveksten, viser nye tall fra Nova³⁵. Riksrevisjonens undersøkelse av myndighetenes innsats mot vold i nære relasjoner fra 2022 viser at det er vedvarende svakheter i myndighetenes samordning av innsatsen mot vold i nære relasjoner³⁶. Derfor er det store forventninger knyttet til opptappingsplan for vold i nære relasjoner.

Redd Barna mener at opptappingsplanen som er varslet høsten 2023 må ha et tydelig og gjennomgående barne- og ungdomsperspektiv, og at forebygging må gis prioritet også utover justissektoren. Det er justis- og beredskapsdepartementet som koordinerer arbeidet med opptappingsplanen. I statsbudsjettet for 2024 er det satt av 100 millioner kroner til tiltak til arbeid med opptappingsplan. Dette er positivt, men Redd Barna mener det i mye større grad skulle vært satt av midler til tiltak utenfor politiet. Slik vi leser budsjettforslaget er 85 millioner kroner satt av til å styrke politiets arbeid mens 15 millioner kroner er satt av på andre sektorområder. Uten midler til andre sektorområder vil viktige tiltak som kunne ha bidratt til å forebygge vold og overgrep, ikke blir realisert i 2024. Dette har Redd Barna spilt inn hos de ulike komiteene på Stortinget.

Styrk Statens Barnehus

Barnehusmodellen er avgjørende for barn i politianmeldte saker om vold og overgrep for å sikre barnevennlige rettsprosesser og helhetlig oppfølging av barn. Det er nå over ett år siden evalueringen ble offentliggjort. Ifølge *Evaluering av Statens barnehus 2021*³⁷, framstår Statens barnehus som et viktig, høykompetent og et godt innarbeidet tilbud men med noen utfordringer. Redd Barna mener evalueringens funn må følges opp av tiltak og budsjetter over statsbudsjettet for 2024.

Ett sentralt funn i evalueringen av Statens barnehus er imidlertid straffesaksdominansen i Barnehusmodellen. Evalueringen har en tydelig anbefaling om å styrke innsatsen for å styrke oppfølgingsarbeid og fagutvikling i barnehusene ved å blant annet sikre bedre økonomiske rammebetingelser, samt sikre at Statens barnehusene får råderett over egen økonomi. Evalueringen viser at barnehusene opplever at økonomiske betingelser er under press. En annen anbefaling fra evalueringen er at det er nødvendig å ivareta en tosporet modell med både hjelp og straffesakssporet – for å sikre et helhetlig tilbud til barna.

³⁵ Frøyland, L.R., Lid, S., Schwencke, E.O. & Stefansen, K. (2023). Vold og overgrep mot barn og unge. Omfang og utviklingstrekk 2007–2023. NOVA Rapport 11/23 (oda.oslomet.no)

³⁶ Riksrevisjonen (2022) *Riksrevisjonens undersøkelse av myndighetenes innstas mot vold i nære relasjoner. Dokument 3:8 (2021-2022)* <https://www.riksrevisjonen.no/globalassets/rapporter/no-2021-2022/myndighetenes-innsats-mot-vold-i-naere-relasjoner2.pdf>

³⁷ Bakketeig, Stefansen, Andersen & Gundersen (2021): *Evaluering av statens barnehus 2021. Nova rapport 12/21. Oslo Met* <https://oda.oslomet.no/oda-xmloi/bitstream/handle/11250/2838387/NOVA-Rapport-12-2021.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Redd Barna kan ikke se at Statens Barnehus har blitt styrket i tråd med anbefalingene i evalueringen fra 2021. Redd Barna mener det er avgjørende å sikre bedre økonomiske rammebetingelser og en organisering som kan gi barnehusene større innflytelse, synlighet og legitimitet, samt mer enhetlig organisering.

I forslag til statsbudsjett for 2024 foreslår regjeringen en styrking av statens barnehus på 30 mill. kroner for å styrke deres kompetanse når det gjelder oppfølging av barn som er mistenkte. Redd Barna mener dette er riktig og viktig og etterspør en snarlig avklaring om at disse barna må få stryket sine rettigheter i møte med politiet og barnehuset.

Redd Barna mener:

- Statens barnehus må tilføres tilstrekkelige midler og en finansieringsmodell som sikrer barnehusene autonomi og bygger opp om det helhetlige tilbudet i tillegg til å utvide målgruppe til barn som er mistenkte. (JD, Kap 440, post 1).
- Helhetstilbudet, herunder blant annet medisinske undersøkelser, korttidsbehandling, kartleggingssamtaler og oppfølgingsarbeid må styrkes i tråd med evalueringens anbefalinger (JD, Kap 440, post 1).
- Det må sikres at midler som er satt av til Statens Barnehus gjennom politidistriktene faktisk må komme til Barnehusene. Dette gjelder også midler til kompetanseheving knyttet til barn som er mistenkte.
- Utvid målgruppen på Barnehusene til å omfatte barn som er mistenkte.

Styrket innsats for å forebygge internettrelaterte overgrep

Redd Barna ser positivt på at det settes av 30 millioner til å øke kapasiteten i politidistriktene til å avdekke og rettsforfølge internettrelaterte overgrep mot barn, som en del av den varslede opptrappingsplanen mot vold og overgrep. Vi mener dette er en nødvendig satsing, for å sikre fagmiljøer som kan bidra til avdekking og etterforskning av internettrelaterte overgrep, slike komplekse saker. Vi viser til saker i media om at Operasjon Spiderweb skal legges ned, noe vi mener står i sterk konflikt med ønsket politikk om å styrke etterforskningen av slike saker. Statsbudsjettet bør etter vår oppfatning bidra til å sikre at fagmiljøer som dette, heller bør styrkes og videreutvikles. Midler på 30 millioner bør derfor etter vår oppfatning øremerkes til å sikre fagmiljøer som Spiderweb.

Samtidig er det særlig viktig å styrke innsatsen for å bedre forebygge at barn og ungdom blir utsatt for eller setter seg i fare for å begå seksuelle krenkelser og overgrep mot jevnaldrende. Dette er særlig viktig sett i lys av at nye tall fra OsloMet viser at de fleste digitale krenkelser skjer mellom jevnaldrende.³⁸ Kommunenes kriminalitetsforebyggende arbeid, som er tverrfaglig og på barns egne oppvekstarenaer må gis prioritet. Dette er også nedfelt som et mål i strategien, *Forebygging og bekjempelse av internettrelaterte overgrep mot barn. Nasjonal strategi for samordnet innsats (2021–2025)*. Vi ber derfor om 10 millioner ekstra til å prioritere strategiens mål om å styrke eksisterende strukturer for å drive kriminalitetsforebyggende arbeid kommunalt. Dette er særlig viktig i kommuner som i dag ikke har et etablert arbeid for å drive kriminalitetsforebyggende arbeid som for eksempel ordningen med SLT-koordinator. I tillegg vil Redd Barna understreke at det kriminalitetsforebyggende arbeidet i lokalsamfunn også må tilpasses det reelle farene barn er

³⁸ Frøyland, L.R, Lid, S., Schwencke, E.O. & Stefansen, K. (2023). *Vold og overgrep mot barn og unge. Omfang og utviklingstrekk 2007–2023. NOVA Rapport 11/23 (oda.oslomet.no)*

sårbare for å bli utsatt for. Dagens kriminalitetsforebyggende primært er rettet mot barn og ungdom over 13 år, mens det særlig er barn under 13 år er særlig sårbare for å bli lurt og manipulert på digitale arenaer. Derfor bør arbeidet med kriminalitetsforebygging på barns egne oppvekstarenaer gis prioritet.sårbare for manipulering.

Redd Barna anbefaler

- Øremerke 30 millioner til å styrke etterforskning av nettrelaterte overgrep, og å styrke det lokale kriminalitetsforebyggende arbeidet som det forebyggende politiet driver i samarbeid med barns oppvekstarenaer kommunalt (kap. 440, Post 01 og 70).
- Øremerke 10 millioner til å styrke det kommunale kriminalitetsforebyggende arbeidet, for å forebygge at unge setter seg i fare for å begå overgrep eller bli utsatt for overgrep (kap. 440, Post 01 og 70).

Kommunal- og forvaltningskomiteen

Sikre et barneperspektiv i integreringsarbeidet

Rundt 1/3 av flyktningene som bosettes i Norge er barn under 18 år og i 2022 var nesten 80% av bosatte flyktninger del av en barnefamilie³⁹. I 2021 trådte det i kraft en ny lov om integrering⁴⁰ der barneperspektivet er fraværende. Dette bidrar til store forskjeller i hvordan integreringsarbeidet rettet mot barn organiseres i kommunene, hvordan barna blir møtt og hvilke tiltak som finnes for barn i ulike kommuner, på skolene og på fritidsarenaen. Hvis barn hadde blitt omfattet av lovverket ville kommunene fått en tydeligere forpliktelse til å ivareta barna og ha tiltak som sikrer barns integrering. En ny rapport, gjennomført av Oslo Economics og OsloMet, viser at det er en sammenheng mellom kommunenes organisering av bosettingsarbeidet og hvorvidt de har et eget fokus på barna i oppfølgingen av familier med fluktbakgrunn. I kommuner der bosettingsarbeidet er organisert i flyktningtjenesten under oppvekstsektoren er oppfølgingen av barna mer systematisk i forhold til for eksempel kommuner der bosettingsarbeidet ligger under NAV. Rapporten viser dessuten at i en periode med stor økning i bosettinger har flere kommuner måttet nedprioritere oppfølgingen av barna og spesielt arbeidet med å sikre barns rett til fritidsaktiviteter⁴¹.

Tidligere forskning⁴² har vist at god støtte i ankomstfasen er viktig for at nyankomne barn og unge kan redusere risikoen for å utvikle langvarige problemer med psykisk helse og sosial tilpasning. Barn og unge forteller at de opplever at mye av ansvaret for integreringen ligger hos dem selv. De etterlyser flere inkluderende tiltak, voksne kontaktpersoner som har kunnskap om deres situasjon, mer oppfølging og sosialisering på skolen og tiltak som motvirker psykisk uhelse, rasisme, ulikhet og fattigdom.⁴³

Redd Barna mener det er behov for å styrke barns individuelle rettigheter i integreringsarbeidet og systematisere oppfølgingen av barn før og etter bosetting i kommunene og at dette reflekteres i statsbudsjettet. Barns behov og synspunkt må inkluderes som et eget hensyn ved kartlegging i forbindelse med bosetting av barnefamilier. Dette vil sikre tidlige og målrettede tiltak som ivaretar barnas rettigheter. Det er ikke nok å snakke med foresatte. Barn og unge må få mulighet til å uttrykke sine behov og ønsker. For å sikre at barns beste blir ivaretatt når familier bosettes og i integreringen, må ansatte i flyktningtjenesten og andre kommunale instanser med ansvar for bosetting ha barnefaglig kompetanse og arbeidsmetoder for å snakke med barn og unge.

Redd Barna anbefaler:

- At regjeringen igangsetter en barnerettslig vurdering av integreringsloven for å sikre barneperspektivet i integreringsloven og kommunenes integreringsarbeid og lovfeste barnets beste vurderinger og kartlegging av barnets behov ved bosetting av barnefamilier. I tillegg bør

³⁹ IMDI (2022): www.imdi.no

⁴⁰ Integreringsloven (2021): <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/introduksjonslova/id2869534/>

⁴¹ Oslo Economic, OsloMet (2022) «Barn med fluktbakgrunn – tiltak for inkludering og tilhørighet». <https://www.imdi.no/om-imdi/rapporter/2022/barn-med-fluktbakgrunn/>

⁴² Verelst, A. (2022). Social Determinants of the Mental Health of Young Migrants. *European Journal of Health Psychology*, 29(1), 61-73. <https://doi.org/10.1027/2512-8442/a000097>

⁴³ Redd Barna (2020): «Det viktigste er å bli norsk..? Barn og unges tanker om å være nye i Norge»; ISF (2020) «Fra bosetting til voksenliv»; FAFO (2019) «Migrasjon, foreldreskap og sosial kontroll»

det utvikles egne retningslinjer for kommuner som sikrer god oppfølging og ivaretagelse av rettighetene til barn i bosettings- og integreringsfasen. (Kap 671, post 21)

- Øremerke 20 millioner kroner til å utvikle et kompetanseprogram for kommunene for å sikre barnefaglige vurderinger og barnevennlige arbeidsmetoder i bosettingsarbeidet. (kap. 671, post 21)
- Utvide ordningen med *Utvikling av kommunale kvalifiserings- og integreringstiltak* til å omfatte tiltak for å sikre inkludering av nylig bosatte barn og unge, på skolen og fritidsarenaen og øremerke 25 millioner kroner til dette (kap.671, post 62).
- Sette av midler til å sikre at ansatte i hjelpeapparatet, skolen og andre relevante aktører får mulighet til å tilegne seg mangfoldskompetanse, minoritetskunnskap og kompetanse om traumer og flyktningbarns psykiske helse. (Kap 671, post 62)
- Tilskuddsmidler til frivillige organisasjoner må gi rom for langsiktighet i gjennomføringen av aktiviteter og dermed kunne bidra til å opprettholde aktiviteter for integrering og inkludering av flyktninger i etterkant av en periode med økt bosetting (Kap 671, post 71)

Styrke oppfølgingen av barn med funksjonsnedsettelse og fluktbakgrunn som bosettes i norske kommuner

Barn med funksjonsnedsettelse som er bosatt i norske kommuner forteller om ekstrem ensomhet, mangel på venner og fritidsaktiviteter, at de ikke blir hørt, at de ikke får informasjon om sine rettigheter og om en mangelfull oppfølging fra koordineringsteamene i kommunen⁴⁴. I tillegg tar det lang tid før denne gruppen barn blir bosatt i kommunene og mange må vente lenge etter bosetting før de får informasjon og tilretteleggingen de har krav på og behov for. Noen av barna forteller at de har ventet så lenge som seks måneder på å få kartlagt hjelpebehovet sitt slik at de skal kunne begynne på skolen. Videre melder noen kommuner om at tilskuddet til bosetting av personer med funksjonshemming er for vanskelig å få utløst og dette har konsekvenser for deres mulighet til å sette inn hjelpetiltak. Når barna må vente så lenge med å få nødvendig hjelp, utfordres rettighetene deres.

Redd Barna mener at systemene for å ivareta barn med funksjonsnedsettelse som har flyktet til Norge må styrkes. Det er behov for mer kompetanse og ressurser i kommunene for å sikre at barna får innfridd sine rettigheter når de bosettes. Siden barna og familiene er nye i Norge, ikke kan systemene eller språket og har sammensatte behov har de ofte behov for tett og langvarig oppfølging og må få god informasjon og veiledning på eget språk. FNs barnekonvensjon sier at alle barn og unge i Norge skal ha samme rettigheter og muligheter. Alle barn skal ha rett på god helsehjelp, skole og en trygg fritid. Likevel opplever mange av disse barna utenforskap, og at de må kjempe for å bli hørt og bli tatt på alvor.

Redd Barna anbefaler å:

- Sette av 3 millioner kroner til å styrke kunnskapsgrunnlaget om barn med funksjonsnedsettelse og fluktbakgrunn for å kunne sette inn målrettede oppfølgingstiltak ved bosetting, samt styrke deres inkludering i samfunnet, på skolen og fritidsarenaen. (kap 671, post 21)
- Sette av midler til å sikre at barnekoordinatorer i alle kommunene får mangfoldskompetanse, minoritetskunnskap og kompetanse i kultursensitiv kommunikasjon.

⁴⁴ Redd Barna 2021: «Vi må kjempe dobbelt så hardt» <https://resourcecentre.savethechildren.net/document/vi-ma-kjempe-dobbelt-sa-hardt/>

Sikre omsorg av enslige mindreårige under barnevernet

Når barn på flukt kommer til Norge, er staten tydelig forpliktet gjennom FNs barnekonvensjon til å ivareta og gi barna et likeverdig omsorgstilbud slik det er for andre barn. Barn skal ikke diskrimineres på noen måte ut fra hvem de er eller hvor de kommer fra. Dette er et av de viktigste prinsippene i barnekonvensjonen, dessuten slår Grunnloven §98 fast at ingen skal usaklig forskjellsbehandles. I Norge blir imidlertid enslige mindreårige asylsøkere over 15 år ikke ivaretatt av barnevernet, og får et dårligere omsorgsansvar enn andre barn under offentlig omsorg. Regjeringen hevder at dagens omsorgsnivå er alderstilpasset. Det er direkte misvisende og ikke barnefaglig forankret. Norges praksis har gjentatte ganger blitt kritisert av FN, både av barnekomiteen, menneskerettighetskomiteen og torturkomiteen. Konsekvensen er at barna kan være ekstra utsatt for omsorgssvikt, utnyttelse og kriminalitet.

Etter 2017 er det ikke lenger et krav at kommuner gjør et barnevernsvedtak for bosetting av enslige mindreårige. I en studie fra Institutt for Samfunnsforskning (ISF)⁴⁵ vises det til at «en tredjedel av kommunene endret hvilken instans som har ansvar for bosettingen av denne gruppen i løpet av de siste fem årene. Tendensen er at ansvaret har gått fra barnevern til flyktningetjenesten eller er lagt under læringscenteret, tiltakstjenesten, enhet for oppvekst, helse og levekår eller lignende». I samme rapport beskriver kommunene situasjonen slik: «Vi må legge ned boliger som barn oppfatter som hjemmene sine, og flytte dem til andre bofellesskap. I tillegg må vi nedbemanne. Medarbeidere som er den trygge voksne, slutter fordi de må i nedbemanningsprosessen». Samtidig viser en studie gjennomført av Universitet i Oslo i 2020⁴⁶, at 42 prosent av enslige mindreårige flyktninger opplever et høyt nivå av posttraumatisk stress fem år etter at de kom til Norge. 27 prosent fortalte at de opplevde at de hadde for lite penger, 22 prosent følte seg ikke trygge og 20 prosent var usikre på framtiden og hva som ville skje med dem. Dette bidrar til høyt hverdagsstress, som sammen med tidligere traumatiske opplevelser og manglende sosialt nettverk som kan støtte dem emosjonelt og praktisk, gjør at den totale belastningen blir stor over tid.

Redd Barna anbefaler:

- At omsorgstilbudet for alle enslige mindreårige mellom 0-18 år, både før og etter bosetting, hjemles i barnevernsloven.
- Å konkretisere barnevernets ansvar, slik at enslige mindreårige ved bosetting får et likeverdig omsorgs- og ettervernstilbud uansett hvilken kommune de bor i og på lik linje med andre barn under offentlig omsorg i Norge.
- At norske myndigheter sikrer at enslige mindreårige flyktninger raskt får psykisk helsehjelp slik de har krav på.
- Å utrede hvordan ressurser og kompetanse i kommunene kan opprettholdes og hvordan finansieringsordningen der kommuner mottar et særskilt integreringstilskudd for enslige mindreårige flyktninger kan innordnes slik at det sikrer at det blir opprettholdt botiltak som gir tilstrekkelig omsorg ut fra individuell vurdering. (kap 671, post 21)

⁴⁵ Institutt for Samfunnsforskning, 2020: «Fra bosetting til voksenliv»

<https://www.imdi.no/contentassets/aabd3ddb8874e6988979507b3719cbe/fra-bosetting-til-voksenliv.pdf>

⁴⁶ Universitet i Oslo (2020): <https://www.sv.uio.no/psi/forskning/aktuelt/aktuelle-saker/2020/unge-flyktninger-strever-psykisk.html>

Styrke ivaretagelsen av barn på mottak

Redd Barna er bekymret for at mottakene ikke er tilstrekkelig bemannet for å ivareta sikkerheten til barna. Redd Barna bekymrer seg for at det er for få ansatte generelt og for få med barnefaglig kompetanse spesielt, og at det ikke stilles krav til bemanning på kveldstid og i helger.⁴⁷

Vi har for eksempel fått tilbakemelding om at det på et mottak som Redd Barna er til stede på, er mye alkohol og støy på kveldene, spesielt i helgene. Dette uroer barna som bor på mottaket. Vi har også blitt gjort kjent med et tilfelle hvor en voksen mann med utfordrende og kriminell atferd har blitt plassert på mottak hvor det oppholder seg mange barn. Det synes vi er bekymringsfullt i seg selv. Spesielt bekymringsfullt blir det når mottaket ikke er bemannet på kveldstid og i helger.

Redd Barna vet fra tidligere kartlegginger vi har gjort at barn opplever at det kan være utrygt å bo tett sammen med mange andre, spesielt enslige voksne. Vi vet også at barn som bor på mottak er ekstra utsatt for vold og overgrep⁴⁸.

Redd Barna er ekstra bekymret for at enslige mindreårige med følgeperson som bor på ordinære mottak ikke får den omsorgen de har behov og krav på. Utlendingsdirektoratet har omsorgsansvar for denne gruppen barn og med det følger det et særskilt ansvar. Vi er bekymret for at mottakene ikke har tilstrekkelig antall ansatte til å ivareta dette omsorgsansvaret på en forsvarlig måte. Vi viser til tilsyn ved Kongsvinger mottak gjennomført i februar 2023, hvor Statsforvalteren konkluderer med at asylmottaket ikke er tilstrekkelig bemannet til å sikre et forsvarlig tilbud:

*Kongsvinger asylmottak sikrer ikke et tilbud om forsvarlig omsorg for enslige mindreårige med følgeperson. Asylmottaket har ikke tilstrekkelig barnefaglig kompetanse og/eller tilstrekkelig bemanning som sikrer forsvarlig omsorg for enslige mindreårige som bor ved mottaket. De har ikke en turnus som sikrer kontinuitet og stabilitet, og ingen barn har særkontakt.*⁴⁹

Vi merker oss for øvrig at regjeringen vil øke kostnadene til drift av omsorgssenter for enslige mindreårige under 15 år, som følge av økt omsorgsbehov og at mange av barna har mer komplekse og sammensatte behov enn før. Vi etterlyser tilsvarende styrking av budsjettet for drift av asylmottak hvor det bor enslige mindreårige asylsøkere.

Redd Barna anbefaler:

- At barn som hovedregel ikke plasseres på mottak sammen med enslige voksne.
- At det utvikles en bemanningsnorm som står i forhold til faktisk antall barn på de enkelte mottakene. Bemanningsnormen må være basert på barnefaglig kunnskap.
- At det stilles krav om og avsettes ressurser til kompetent bemanning på kveldstid og helger (JD Kap 490, post 21)

⁴⁷ <https://www.udi.no/globalassets/global/asylmottak/krav-til-drift-av-ordinare-plasser.pdf>

⁴⁸ https://www.reddbarna.no/content/uploads/2021/01/ReddBarna_Trygghet_paa_mottak.pdf, Redd Barna (2017) Kartlegging av rammene for barns beskyttelse på asylmottak. Rapport.

⁴⁹ <https://www.helsetilsynet.no/tilsyn/tilsynsrapporter/oslo-og-viken/2023/kongsvinger-mottak-tilsyn-2023/>

Kvoteflyktninger

Det er svært bekymringsfullt at antall kvoteflyktninger ble redusert fra 3000 til 2000 i 2023, og ytterligere halveres i budsjettforslaget for 2024. Kvoteflyktninger er personer som verken kan returnere til hjemlandet eller bli integrert i landet de oppholder seg i. En del flyktninger er ikke trygge i nærområdene. Kvoteflyktningordningen er en av få mulige og trygge veier for barn på flukt til Europa og Norge. Rekordmange barn er på flukt i verden i dag. Samtidig har strengere grensekontroll gjort at det har blitt stadig farligere   være barn på flukt, og vanskeligere å komme seg til trygge land for å søke beskyttelse. En rapport fra Redd Barna viser at barna tvinges tilbake på landegrenser med makt, de utsettes for grov vold og seksuelle overgrep på grenseoverganger og i flyktningleire.⁵⁰ I tillegg er det viktig at Norge bidrar til ansvarsfordelingen av mennesker på flukt, gjennom å ta en betydelig andel kvoteflyktninger, for å ivareta Norges legitimitet ovenfor land i flyktningenes nærområder som mottar et s ert høyt antall flyktninger.

Redd Barna anbefaler:

- Antallet overføringsflyktninger opprettholdes på 2000, med mål om å trappe opp til 5000 overføringsflyktninger i løpet av regjeringsperioden. (JD Kap 490 m. fl.)

Ny modell for høring av barn i asylsaker

I Hurdalsplattformen lover regjeringen at Norge skal være en pådriver for at rettigheter til barn på flukt ivaretas, og at regjeringen vil sikre en rask og effektiv saksbehandling som ivaretar rettsikkerheten og unngår å sette barn og unges liv på vent.

For å oppnå dette er det avgjørende at regjeringen legger til rette for at høring av barn gjennomføres på en tilpasset og barnesensitiv m te. Barn som Redd Barna har snakket med beskriver en stor belastning knyttet til asylintervjuet. Både stor usikkerhet i forkant, knyttet til hvilke spørsmål som blir stilt og hvilke konsekvenser svarene deres f r, og i etterkant kommer tankene og marerittene. I en ny rapport «Vi må være trygge for å fortelle»⁵¹ ser Redd Barna på høring av barn i saker om beskyttelse og drøfter hva vi kan lære av «barnehusmodellen». Prosjektet har resultert i en rekke anbefalinger som kan sikre tryggere rammer rundt høring av barn i saker om beskyttelse i tråd med FNs barnekomites krav til gjennomføring av høring av barn, som igjen kan bidra til at asylprosessen blir mer effektiv og rettsikker.

Redd Barnas hovedanbefaling er at det opprettes et eget tilrettelagt senter hvor asylprosessen for barn vil foregå i et barnevennlig og tilrettelagt miljø. Det vil i hovedsak gis følgende tilbud på senteret; registreringssamtalen, innledende helsekartlegging, informasjon og veiledning og asylintervjuet/barnesamtalen. Senteret skal være utformet på en alderstilpasset og trygghetsskapende m te.

⁵⁰ Wherever we go, someone does us harm (2022) Redd Barna, <https://resourcecentre.savethechildren.net/document/wherever-we-go-someone-does-us-harm-violence-against-refugee-and-migrant-children-arriving-in-europe-through-the-balkans/>

⁵¹ Redd Barna (2022) Vi må være trygge for å fortelle – høring av barn i saker om beskyttelse, hva kan vi lære av barnehusmodellen? Tilgjengelig her; https://www.reddbarna.no/content/uploads/2021/01/RB_raport_Vi_maa_vaere-trygge_rapport-til-web.pdf

Redd Barna har sett hovedsakelig på asylprosessen, men et slikt senter kan også være nyttig og anvende til høring av barn i andre utlendingssaker, og dermed også være en mer fleksibel modell som kan tilpasses svingninger i ankomsttall.

Uavhengig av om det opprettes et eget senter, anbefaler vi at det opprettes et kompetanseteam med barne-/helsefaglig ekspertise på utlendingsfeltet, som vil gi viktig barnefaglig råd og støtte i barnesaker, samt ha ansvar på saksnivå for at høring av barn i utlendingssaker er tilrettelagt barnets behov og barnets rettigheter både i forberedelsesfasen, under og etter asylintervjuet/barnesamtalen.

Det må også stilles krav til og sikres at alle som gjennomfører samtaler med barn i utlendingssaker har fått opplæring i barnefaglig samtalemetodikk og de særlige rettighetene og hensynene som gjør seg gjeldene når man hører barn på feltet. Det følger av Norges folkerettslige forpliktelser klare krav til kompetanse for håndhevelse og ivaretagelse av barnets beste-vurderingen, og barns rett til å bli hørt. Dette kan for eksempel løses ved at teamet med barne-/ helsefaglig ekspertise (jf. anbefaling over) har ansvar for å gi regelmessig opplæring til saksbehandlere i UDI og/ eller utlendingsforvaltningen. Eller ved at RVTS får ansvar gjennom sitt mandat for at UDI og/eller utlendingsforvaltningen får regelmessig opplæring i barnefaglig kompetanse.

Vi mener også at de rettslige rammene for høring av barn i saker om beskyttelse må styrkes og at regelverket moderniseres og tydeliggjøres på en enklere måte. Redd Barna mener man her bør se hen til lovarbeid som er gjort for å styrke god og meningsfull høring av barn på andre områder, eksempelvis tilrettelagt avhør og barnevernet.

Redd Barna anbefaler:

- At det avsettes midler til et eget tilrettelagt senter for asylprosessen for barn
- At det opprettes et kompetanseteam med barne-/helsefaglig ekspertise som skal bistå med barnefaglige råd og til at saksprosessen er tilrettelagt barn.
- At det sørges for en ordning og midler som sikrer kontinuerlig opplæring av ansatte i utlendingsforvaltningen i barnefaglig kompetanse.
- De rettslige rammene for høring av barn i saker om beskyttelse styrkes og moderniseres. Redd Barna mener man her bør se hen til lovarbeid som er gjort for å styrke god og meningsfull høring av barn på andre områder, eksempelvis tilrettelagt avhør og barnevernet.

Fattigdom på asylmottak

Til tross for økningen av stønadssatsene som kom i forbindelse med Statsbudsjettet for 2023, er nivået på stønadene til beboere i mottak svært lave. En studie av forskere ved Oslo Met fra 2018 avdekket at matusikkerhet i mottak er et alvorlig problem. I 2020 lanserte NOAS, Redd Barna og Norsk Folkehjelp rapporten «*Med livet på vent. Erfaringer fra lenggeværende barnefamilier med begrenset opphold*». Alle som ble intervjuet ga uttrykk for at den økonomiske støtten som utbetales i mottak er i underkant av hva det er mulig å klare seg med, og forteller at store deler av pengene brukes på mat.

Redd Barna anbefaler

- Stønadene til barnefamilier på mottak må økes slik at de tilsvarer satsene for sosialhjelp og prisjusteres hvert år (JD, kap 490, Post 70)

Styrk ivaretagelsen av rettighetene til barn som berøres av utvisningssaker

Redd Barna mener at barnas rettigheter overkjøres i saker om utvisning. Det er nå langt over et år siden en arbeidsgruppe nedsatt av Justisdepartementet kom med en rapport om utvisning i saker som berører barn. Flertallet mente at det hastet å få på plass et regelverk som gir mulighet for en mer helhetlig vurdering av barnets beste og tilgang til mer passende inngrep i disse sakene. Hvis ikke vil Norge kunne risikere å bli dømt i flere saker i Den Europeiske menneskerettighetsdomstolen for ikke å ha holdt seg til Norges internasjonale forpliktelser. Lite har skjedd etter denne rapporten. Regjeringen sier de jobber med å vurdere tiltak, men foreløpig har de kun gjort mindre endringer som ikke vil føre til vesentlige forbedring for barna.

Redd Barna anbefaler:

- Regelverket må endres slik at barn som hovedregel ikke skilles fra foreldrene sine.
- Barn som berøres i utvisningssaker må få muligheten til å bli hørt, muntlig og direkte (JD, Kap 491, post 21)

Styrket satsing mot rasisme

Diskriminering og rasisme som rammer barn og unge bryter barns rettigheter og bidrar til å hindre integrering og forsterke utenforskap. I Redd Barnas rapport fra 2020⁵² forteller barn og unge som nylig er bosatt i Norge om opplevelser med fordommer, diskriminering og rasisme. Barn og unge som opplever rasisme preges av dette, det kan gi psykiske plager og bidra til at de ikke kan eller vil delta i samfunnet på lik linje med andre. Det er spesielt i skolen at barn og ungdom melder ifra om rasisme, ifølge rapporter fra UNICEF⁵³ og Antirasistisk Senter⁵⁴. I UNICEF sin rapport svarte 57 % av de som ble utsatt for rasisme at de opplevde det på skolen. Samtidig svarte 68 % at de ikke fikk hjelp da det skjedde. Dette er alvorlig. Barn som opplever rasisme forteller at de føler seg alene, mister troen på at noen kan hjelpe dem og at de blir utrygge og redde og unngår plasser der de kan oppleve rasisme.

For å kunne bekjempe fordommer og holdninger i samfunnet som bidrar til diskriminering og rasisme må innsatsen trappes opp. Voksne og barn må få mer kunnskap om rasisme og det må snakkes høyt om. Barn må få kunnskap allerede i tidlig alder slik at de får forståelse for hvordan fordommer og kommentarer kan såre og ekskludere. Voksne, inkludert lærere må få tilstrekkelig kompetanse og verktøy slik at de kan reflektere over egne fordommer, bidra til å forebygge rasisme og ta tak i hendelser når det skjer. For å sikre helhetlig antirasistisk arbeid må også tiltak utover individnivået inkluderes. Det er viktig å inkludere arbeid på samfunnsnivå for å styrke rettigheter, antirasistiske holdninger og strukturer og bryte ned barrierer i samfunnet som hindrer inkludering av personer med minoritetsbakgrunn.

⁵² Redd Barna, 2020: «Det viktigste er å bli norsk..?»

https://www.reddbarna.no/content/uploads/2021/01/RB_Ny_i_Norge_final_2020.pdf

⁵³ UNICEF 2022; U-rapport Norge: «Hva mener barn og unge om rasisme?»

<https://www.unicef.no/sites/default/files/inline-images/daCZWFxQ9vRhloYsE4Z7E1oglr9cybeHeLpo1sQXNXo2SnFJlq.pdf>

⁵⁴ Antirasistisk senter; 2018 «Jeg vil ikke leke med deg fordi du er brun» <https://antirasistisk.no/wp-content/uploads/2017/08/Vi-vil-ikke-leke-med-deg-fordi-du-er-brun-en-unders%C3%B8kelse-av-opplevd-rasisme-blant-ungdom.pdf>

Redd Barna anbefaler:

- Tiltak i regjeringens handlingsplan mot rasisme og diskriminering må følges opp med øremerkede midler.
- Øke midler bevilget til arbeidet for å forebygge og bekjempe rasisme mot barn på ulike arenaer i samfunnet, inkludert skolen. Barn og unge må inkluderes i dette arbeidet.
- Sette av tilstrekkelig med midler til forskning på ulike former for rasisme som barn og unge møter (inkludert strukturell rasisme) og hvilke tiltak som fungerer for å forebygge og bekjempe rasisme mot barn på ulike samfunnsarenaer.

Barnefamilier og kommunal bolig

Barn har rett til en verdig bolig, og de har rett på et trygt og godt bomiljø. Dette er fastslått både gjennom FNs barnekonvensjon artikkel 27 og FNs bærekraftsmål nr. 11. Men mange barn i Norge opplever det ikke slik.

En god og trygg bolig har betydning for om barn fullfører skolen og tar vare på helsa si. Bor man trangt og dårlig er det vanskelig å få gjort lekser eller invitere venner med hjem. Boligen og bomiljøet rundt er også en ramme for et sosialt liv og gir tilhørighet til et nærmiljø og et lokalsamfunn. Bolig er viktig for barnefamiliers trygghet og stabilitet.

Boligsituasjonen til barn som bor i kommunal bolig karakteriseres ofte som oppsiktsvekkende dårlig. Kommunale boliger er ment å være midlertidig, men særlig barnefamilier blir boende i lengre tid. Noen barn bor i kommunal bolig i store deler av oppveksten. Foreldre kan ikke skjerme barn mot dårlig boligstandard som trangboddhet og fukt, eller stigmatisering og negative oppslag i media, eller problemer som kan komme ved sammenblanding av barnefamilier med psykiatriske pasienter og rusavhengige. De kan heller ikke skjerme barna for bekymringene og levekårsstresset som mange foreldrene preges av. Kommunale boliger tildeles familier som har dårlig råd, og ofte er dette familier som har levd i vedvarende lavinntekt over tid. Mange har ikke mulighet til å dra på ferier, helgeturer, til badeland eller betale for dyre fritidsaktiviteter. Hvordan vi bor, henger nøye sammen med hvordan vi har det.⁵⁵ Skal vi bryte mønstre med at fattigdom går i arv, er det lurt å starte med å sikre at alle barn får en verdig bosituasjon.

Det er behov for nasjonale retningslinjer for standard for boliger som tildeles barnefamilier. Noen kommuner har i dag gode retningslinjer, men det er tilfeldig hva som møter barnefamiliene avhengig av kommunegrense. I slike nasjonale retningslinjene må det være et krav om at det skal dokumenteres at en barns-beste vurdering er blitt foretatt ved tildeling av boligen.

I tillegg er det behov for tilgjengelig statistikk over bosituasjonen til barnefamilier som bor i kommunale boliger, inkludert antall barn og botid. Dette finnes ikke i dag.

Redd Barna anbefaler:

- Øremerke 3 millioner til å styrke kunnskapsgrunnlaget om barn i kommunale boliger og utvikle retningslinjer for standard for boliger til barnefamilier (KMD, kap. 581, post 76)

⁵⁵ Ingar Brattbakk & Frederick A. Reiersen (2023). [Ungdom i kommunale boliger. BOVEL-notat 4/23 \(oda.oslomet.no\)](https://oda.oslomet.no)

Utdannings- og forskningskomiteen

Trygge barn og mange nok voksne i barnehagen

Alle barn i barnehager må sikres lik tilgang til et godt, inkluderende og trygt barnehagemiljø med forsvarlig og god nok bemanning, uavhengig av hvor de bor i landet. Ellers så strider det både med prinsippene om barnets beste i artikkel 3 og ikke-diskriminering i barnekonvensjonens artikkel 2. Barnehagene skal jobbe systematisk for å forebygge tilfeller der barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø og forebygge for eksempel utestenging og mobbing, jf. barnehageloven §41.

Redd Barna jobber for at barnehagebarn får en individuell rett til et trygt og godt barnehagemiljø, og at det kommer på plass en håndhevingsordning i barnehagemiljøssaker – lignende den vi har i skolemiljøssaker.

Regjeringens nye barnehagestrategi legger opp til økt kvaliteten ved at minst 60 prosent av de ansatte i barnehager skal være barnehagelærere og minst 25 prosent skal være fagarbeidere innen 2030, samt forbedre bemanningsnormen, blant annet ved å stille krav til vikarbruk, krav til stedlig leder, og gjennomgå oppgaver som tar ansatte bort fra barna.⁵⁶ Høy voksentetthet, kvalifiserte ansatte og små grupper er de viktigste forutsetningene for god kvalitet i barnehagen.⁵⁷ Vi ber Regjeringen å styrke forholdstallet i bemanningsnormen for å øke voksentettheten og imøtekomme bemanningskrisen i barnehagen. Først da vil barnehagene kunne skape tryggere rammer, mer trivsel, mer medvirkning og mindre mobbing.

Det er positivt at Regjeringen har satt inn tiltak med mål om at alle barn skal få mulighet til å gå i barnehage uavhengig av familiens økonomi og bakgrunn.

Redd Barna anbefaler:

- Grunnbemanningen i barnehager må økes betraktelig ved at forholdstallet i normen økes til én ansatt per 2,5 barn under tre år og én ansatt per fem barn over tre år. Dessuten må normen gjelde på avdelingsnivå og i hele barnehagens åpningstid. Plan- og møtetid må komme i tillegg.
- Barnehageansatte må få god kompetanse til å oppdage, håndtere og stoppe mobbing og utestengelse, og få tid til å gjennomføre *Kompetansepakken for et trygt og godt barnehagemiljø*.⁵⁸
- Barnehagebarn må få en individuell rett til et trygt, inkluderende og godt barnehagemiljø, og at det kommer på plass en håndhevingsordning i barnehagemiljøssaker.
- Det må settes et tak på hvor store gruppestørrelsene i barnehagen skal være.

Trygt skolemiljø med flere kvalifiserte lærere og et styrket lag rundt eleven

Læreren er en viktig person i elevenes liv, og lærerens evne til å gi elevene sine faglig og emosjonell støtte påvirker i stor grad elevenes læring, trivsel og mestring. Skoler må få høy og tilstrekkelig lærertetthet. Myndighetene må gjennomføre tiltak og insentiver for å forbedre

⁵⁶ Barnehagen for en ny tid. Nasjonal barnehagestrategi mot 2030 (regjeringen.no)

⁵⁷ NOU 2012: 1: s. 275, og det samme viste funn fra undersøkelsene til *Med blick for barn - kvalitet i barnehagen for barn under 3 år*, som var et 5-årig forskningsprosjekt fra HiOA i samarbeid med UiS, UiT og NTNU.

⁵⁸ [Kompetansepakke om trygt og godt barnehagemiljø](#) (udir.no)

lærernes arbeidsvilkår, slik at man kan imøtekomme lærermangel og hindrer lærere fra å slutte i yrket.

I tillegg trengs det et stabilt og styrket lag rundt eleven, samt et velfungerende hjelpeapparat med bedre tverrfaglig samarbeid. Dette er viktig for å kunne tilrettelegge og tilpasse skolehverdagen så den blir trygg og tilpasset for *alle* elever, og for at skolen skal være rustet til å sikre at *alle* elever har rett til utdanning jf. Barnekonvensjonens artikkel 28, uavhengig av elevenes faglige, sosiale, kulturelle, språklige, sosioøkonomiske, funksjonsevne og religiøse bakgrunn.

Skolen har ansvar for å jobbe forebyggende og systematisk for å sikre at alle elever får oppfylt sin lovfestede rett til et trygt og godt skolemiljø. For å sikre dette, må skolens ansatte ha god nok kompetanse på hvordan forebygge og håndtere mobbing, inkludert digital mobbing. Flere lærere, SFO-ansatte og skoleledere over hele landet må få mer informasjon om og tid til å følge *Kompetansepakken om trygt og godt skolemiljø*.⁵⁹ For elever på 1.-4. trinn er det viktig at deres rett til et trygt og godt skolemiljø ivaretas også i SFO-tiden. Det er viktig med tilstrekkelig midler og ressurser til skoler slik at de kan oppfylle rammeplanen for skolefritidsordninger (SFO) som ble innført høsten 2021.

Lærere og voksne i laget rundt elevene er betydningsfulle for elevene som har begrenset nettverk, og det er behov økt mangfold- og traumeforståelse i personellet på skoler. Et nytt prosjekt gjennomført av NKVTS viser at mange nyankomne elever i mottaks- og innføringsklasser er utsatt for stressbelastninger, og at rundt 46% har symptomer som tilsvarer PTSD og 11% har symptomer som tilsvarer angst.⁶⁰ Mange har vært vitne til eller opplevd vold enten i hjemlandet eller under flukten og dette kan prege dem i lang tid etter ankomst til Norge.

Redd Barna anbefaler:

- at kommunene får høyere overføringer slik at de klarer å dekke inn barnehagene og skolens utgifter, og sikrer høy bemanning og kvalifiserte lærere (KD, kap 231, OG KMD 571/572).
- å styrke lærernormen ytterligere, sikre at kvalifiserte lærere ønsker å bli værende i jobben sin og gjennomføre tiltak som øker antall lærerstudentplasser.
- å sikre et sterkere lag rundt eleven og bedre tverrfaglig samarbeid på skolen, med flere stillinger i skolen til sosiallærere, spesialpedagoger, miljøterapeuter og helsesykepleiere.
- at det bevilges 20 millioner til å opprette flere studieplasser for utdanning av helsesykepleiere, og sikre tilstrekkelig antall praksisplasser. Det er behov for en flerårig plan for opptrapping av studieplasser for helsesykepleierutdanningen og innføre såkalt kandidatmål for denne utdanningen. (KD, kap.260, post 50)
- at det i forbindelse med innførelse av ny opplæringslov settes et tak på hvor store gruppestørrelsene i skolen skal være, og at det sikres statlige midler til dette.
- at Regjeringen igangsetter en utredning av behovet for en bemanningsnorm i skolefritidsordningen og om det er behov for å spesifisere hvilken fagkompetanse SFO-ansatte bør ha.

⁵⁹ [Kompetansepakken om trygt og godt skolemiljø](https://www.udir.no/kompetansepakken-om-trygt-og-godt-skolemiljo) (udir.no)

⁶⁰ Spaas, C., Verelst, A., Devlieger, I., Aalto, S., Andersen, A. J., Durbeej, N., Hilden, P. K., Kankaanpää, R., Primdahl, N. L., Opaas, M., Osman, F., Peltonen, K., Sarkadi, A., Skovdal, M., Jervelund, S. S., Soye, E., Watters, C., Derluyn, I., Colpin, H., & De Haene, L. (2021). Mental Health of Refugee and Non-refugee Migrant Young People in European Secondary Education: The Role of Family Separation, Daily Material Stress and Perceived Discrimination in Resettlement. *Journal of Youth and Adolescence*. doi:[10.1007/s10964-021-01515-y](https://doi.org/10.1007/s10964-021-01515-y)

- at Regjeringen iverksetter en opptrappingsplan for gratis SFO for alle barn. Inntil gratis SFO er en realitet bør det innføres en nasjonal makspris i SFO og støtteordninger for familier må bli mer tilgjengelige og mindre byråkratiske, og informasjon må foreligge på flere språk.
- Lærere og helsesykepleiere må få mangfolds- og traumekompetanse slik at de kan møte elevene på en god måte og forstå reaksjonene de kan ha i klasserommet. I tillegg må skolene få nok ressurser. De må kunne ansette nok lærere og ha mulighet til å kurse sine lærere.
- at Regjeringen ser på muligheten for å styrke elevers rettighetsvern i privatskoler slik at privatskoleloven harmoniserer i større grad med opplæringsloven, og arbeider for at det blir bedre systemer og høyere kompetanse i håndtering og oppfølging av skolemiljø saker i privatskoler.

Håndhevingsordningen til skolemiljø saker må styrkes

For håndhevingsordningen etter opplæringsloven § 9 A-6 er kravet om jevn kvalitet og likebehandling sentralt. Håndhevingsordningen er en regional klageordning der sakene er fordelt på ti ulike Statsforvaltere. FNs barnekonvensjon artikkel 19 om barnets rett til å bli beskyttet mot vold, krever at alle disse embetene opprettholder noenlunde lik kvalitet. Mobbing faller inn under anvendelsesområdet til artikkel 19. Barnekomiteen har eksplisitt uttalt at voldsbegrepet omfatter mobbing mellom barn.⁶¹

Bli forskjellene for store mellom de ulike statsforvalterne, vil barns grunnleggende rettigheter ivaretas i forskjellig grad avhengig av hvor barnet befinner seg i landet. Ulik praktisering av ordningen vil også innebære en risiko for at barns rettssikkerhet blir ulikt ivaretatt. Flere rapporter har avdekket at saksbehandlingstiden er for lang og varierende hos de ulike statsforvalterne, og at saksbehandlerne ikke klarer å ivareta godt nok de rettighetene som barn har krav på i saksbehandlingen.⁶²

Det siste året har det vært en eksplosiv vekst i antall skolemiljø saker som er meldt inn til statsforvalterne.⁶³ Fra skoleåret 2021/2022 til skoleåret 2022/2023 økte antallet skolemiljø saker med 54,6 prosent, og derfor anbefaler Redd Barna at overføringen økes med ytterligere 10 millioner slik at alle embetene oppfyller minstekrav til kvalitet, effektivitet og trygg saksbehandling.

Redd Barna anbefaler:

- øke posten til håndtering av skolemiljø saker med ytterligere 10 millioner for å styrke Statsforvalternes kapasitet og kompetanse.
- at det igangsettes et arbeid for å innhente innspill fra elever som har vært igjennom skolemiljø saker om hvordan de har opplevd håndhevingsordningen, og hvilke forbedringspunkter elevene selv har for å styrke håndhevingsordningen.
- at det utarbeides nasjonale retningslinjer for saksbehandling av skolemiljø saker og jobbes for å sikre at saksbehandlerne i regionene får lik opplæring.

⁶¹ FNs barnekomite General comment nr. 13 avsnitt 22 og 27.

⁶² God hjelp til rett tid. Rapport fra Barneombudet 2018/ Evaluering av nytt kapittel 9 A i opplæringsloven. Deloitte 2019

⁶³ [Saker meldt til statsforvalterne om skolemiljø](https://udir.no) (udir.no)

Uavhengig mobbeombudsordning må sikres kontinuitet og et fagmiljø

Barn og unge, som utsettes for mobbing, trenger råd og god veiledning i hva de skal gjøre for å få det bra igjen og få innfridd sin rett til et trygt og godt miljø. Derfor er det viktig at de sikres en fast og uavhengig mobbeombudsordning også i årene som kommer. De elevene som har vært i kontakt med mobbeombudene, har fått god veiledning og hjelp ifølge evalueringen av mobbeombudsordningen, som ble lansert av NOVA i 2020.⁶⁴

Redd Barna er skeptiske til at Regjeringen i de siste årenes statsbudsjetter ikke har sikret kontinuitet i videreføringen av mobbeombudsordningen. Denne usikkerheten har ført til at flere mobbeombud har sagt opp sine stillinger, fordi ombudene ikke vil stå i uvissheten det innebærer. Mange ombud jobber også alene, uten et fagmiljø som kan sikre høy kvalitet på tjenestene de gir, og som også kan bidra til et mer styrket samarbeid på tvers av regionene.

Redd Barna anbefaler

- at Regjeringen sikrer at mobbeombudsordningen blir en fast og permanent ordning, og at de tilføres regionale fagmiljøer som sikrer mer kontinuitet og mer styrket samarbeid på tvers av regionene i Norge.
- at man setter av midler til å styrke barn og foreldres kjennskap til ombudsordningen.

Inkluderende fellesskap og undervisning

Redd Barna er glade for *Kompetanseløftet i spesialpedagogikk og inkluderende praksis*¹² og håper Regjeringen vil sikre videre finansiering av dette. Samtidig ser vi med bekymring på at skoleansatte ikke har nok kunnskap, PP-tjenesten ikke har nok ressurser og kapasitet i kommunene og at Statped ikke får tilstrekkelig med ressurser.

I Statsbudsjettet for 2024 må det settes av ekstra ressurser til spesialundervisning til kommunene slik at man sikrer at spesialundervisningen utformes og gis av kvalifisert undervisningspersonell. Dette er helt nødvendig for å få til lik rett til utdanning for *alle*. FNs barnekomité har bedt Norge om å sikre at spesialundervisningen får høyere kvalitet og utføres av kvalifisert pedagogisk personale.

PP-tjenesten må styrkes. En uavhengig PP-tjeneste som utarbeider sakkyndige vurderinger, er en av de viktigste rettssikkerhetsgarantiene for elever med nedsatt funksjonsevne og kronisk sykdom i skolen. Både før, under og etter pandemien har elever ikke fått innfridd sin rett til spesialundervisning, ved at de har fått færre timer med spesialundervisning enn de har krav på.¹³

Vi anbefaler at Statped må bevares og styrkes, for å sikre at alle elever, uavhengig av tilretteleggingsbehov, skal få innfridd sin rett til utdanning, jf. barnekonvensjonen artikkel 28. Redd Barna mener at slik kompetanse og veiledning må ligge på et nasjonalt organ, og ikke ute i regionene.

De voksne i laget rundt elever med en eller flere sammensatte lærevansker i skolen og i hjemmet må få *lik* tilgang til verktøy, veiledninger og hjelpemidler for å kunne bidra til at elevene får delta på lik linje med medelever i skolens faglige og sosiale aktiviteter, og for å sikre at elevene får den tilrettelegging og hjelp de trenger i hjemmet for å gjennomføre de leksene de er pålagt å

⁶⁴ I. Seland, I.M. Eriksen, M. Løvgren og M. Aa. Sletten: Evaluering av ordning med fylkesvise mobbeombud for barnehage og grunnskole. NOVA-rapport 11/2020.

gjennomføre fra skolen. Inkluderende undervisning innebærer tilgjengelige og universelt utformede læremidler, deriblant digitale læringsverktøy.

Myndighetene må sikre at alle barnehager, grunnskoler og videregående skoler blir universelt utformet for å sikre at alle barn får oppfylt sin rett til å gå på barnehage eller skole i sitt nærområde. Universell utforming av skolen fører til inkludering og økt kvalitet for alle elever, og at elever med funksjonsnedsettelse og kronisk sykdom føler seg inkludert i klasserommet og på skolen ellers. En samfunnsøkonomisk analyse fra 2018 viste at det var samfunnsøkonomisk nyttig å realisere *Veikart for universell utforming av nærskolen 2020-2030* fordi det bidrar til likestilling, deltakelse, brukskvalitet for alle, sosial integrasjon og mangfold i samfunnet.¹⁵ Redd Barna støtter felles krav fra funksjonshemmedes interesseorganisasjoner om tilskuddsordning for universell utforming av skolebygg⁶⁵

Redd Barna anbefaler:

- at det settes av ekstra ressurser til kommunene for å sikre at spesialundervisningen gjennomføres av kvalifisert undervisningspersonell, og at PP-tjenesten og Statped styrkes (KD, kap. 226, 22, KD, kap.230, kategori 07.20).
- *Kompetanseløftet i spesialpedagogikk og inkluderende praksis* må videreføres, det må settes av nok midler til kommunene for å sikre at alle elever som har rett til spesialundervisning får det innfridd, og flere lærere må få tilbud om etterutdanning i dette kompetanseløftet. Kompetanseløftet bør også gjennomføres av lærerstudenter, for å ruste dem til læreryrket.
- at regjeringen etablerer en egen tilskuddsordning med 400 millioner kroner kombinert med en tidsfrist, for å sørge for at landets skoler blir universelt utformet. (KD, kap. 225)
- at regjeringen utreder kostnadene for hvor mye det vil koste å sikre at alle barnehager blir universelt utformet.

Alle barn må lære om seksualitet, vold og seksuelle overgrep

De ansatte i skole og barnehager har en viktig rolle i barns liv, også når det gjelder å forebygge vold og overgrep. En viktig grunn til at barn ikke forteller om vold og overgrep, er at de ikke vet hva det er. Mange vet ikke at det er ulovlig, eller hvordan de kan få hjelp. Nesten halvparten av barna som har opplevd vold og overgrep har aldri fortalt det til noen.¹⁷ Da er det viktig med god og helhetlig seksualitetsundervisning.

Regjeringen arbeider med en opptrappingsplan mot vold og overgrep mot barn. I denne planen må myndighetenes forpliktelser når det gjelder kunnskap til barn om vold og overgrep inn. Redd Barna mener det er avgjørende at utdanningsmyndighetene setter klare og tydelige mål for å styrke barnehagene og skolenes arbeid med kunnskap om seksualitet, vold og overgrep. Opptrappingsplanen må inneholde konkrete mål og følges opp med midler til arbeidet over flere år.

Ansatte i barnehager skal ifølge rammeplan for barnehager ha et bevisst forhold til at barn kan være utsatt for omsorgssvikt, vold og seksuelle overgrep, og de skal vite hvordan dette kan forebygges og oppdages. Ansatte i skolen skal også lære elevene sine om kropp, seksualitet, grenser, vold, overgrep og rettigheter. Dette står i kompetansemål på alle trinn. Riksrevisjonens ferske undersøkelse om myndighetenes innsats mot vold i nære relasjoner fra 2022 viser at

⁶⁵ [Felles krav fra funksjonshemmedes interesseorganisasjoner til statsbudsjettet 2024](#)

lærere og barnehageansatte har for lite kunnskap om opplysningsplikten, avvergingsplikten og om avdekking av vold i nære relasjoner¹⁸.

Redd Barnas egen spørreundersøkelse blant lærere fra 2020 viser at lærerne opplever tydelige mangler i både opplæring og verktøy.⁶⁶ Også barnehageansatte mangler verktøy og veiledning. I en undersøkelse fra 2017 blant barnehager i Norge⁶⁷ uttrykker 72 prosent av barnehagene et behov for veiledningsmaterieell for å samtale med barn om vold og seksuelle overgrep.⁶⁸

Det er behov for et ambisiøst, nasjonalt kompetanseløft om vold, overgrep og seksualitet for ansatte i alle landets skoler og barnehager. Redd Barna mener det må settes av en rekke målrettede tiltak som tilskudd til systematisk etterutdanning av ansatte i skole og barnehage, utvikling av relevante nettressurser og kompetansepakker og videreutdanningstilbud. Dette er nødvendig både for å forebygge og stoppe vold og overgrep mot barn og krenkelser mellom jevnaldrende, og for å gi tidlig hjelp til dem som er utsatt.

Redd Barna anbefaler:

- At det settes av 50 mill. kr til et kompetanseløft på seksualitet, seksuelle overgrep og vold mot barn hos ansatte i skoler og barnehager, hvorav 10 millioner av dette må settes av for at Utdanningsdirektoratet skal utvikle en egen kompetansepakke om temaet: seksualitet, nettrisikoeer og seksuelle overgrep. (KD, Kap. 220, post 21 og kap. 226, post 21, kap 231, post 21).

Styrke kompetansen om kjønns- og seksualitetsmangfold hos ansatte i skole og barnehage

Noen barn og unge er mer sårbare for brudd på egne rettigheter, og barn og unge som bryter med normer for kjønn og seksualitet er en slik gruppe. FNs barnekomité ga i sine forrige merknader til Norge uttrykk for bekymring over at barn som ikke lever opp til kjønnsstereotypier, utsettes for diskriminering, mobbing, trusler og vold.²² En forskningsoversikt viser også at unge LHBTI-personer i Norden har høyere forekomster av psykisk uhelse og rusproblemer.²³

Mangfold og en inkluderende tilnærming til kjønn og seksualitet vil komme alle barn til gode, uansett hvem de er og hva de identifiserer seg selv som. Ved at rammene for kjønn og seksualitet blir utvidet, kan barn få større frihet til å utvikle sin personlighet, identitet og seksuell orientering fritt og uten sanksjoner i møte med samfunnet. Blant de viktigste til å ivareta dette, er de voksne som møter barn på de arenaene de er til daglig, som barnehage og skole.

Rammeplan for barnehagen sier at barnehagen skal fremme likeverd og likestilling uavhengig av kjønnsidentitet, kjønnsuttrykk og seksuell orientering. Barnehagen skal synliggjøre et mangfold av familieformer og sørge for at alle barn får sin familie speilet i barnehagen. Videre skal barnehagen bidra til trivsel, livsglede, mestring og følelse av egenverd, samt forebygge krenkelser og mobbing (KD, 2017). I overordnet del av læreplanverket for norsk skole, slås det fast at alle elever skal behandles likeverdig, og ingen elever skal utsettes for diskriminering, at skolen skal ta hensyn til mangfoldet av elever og legge til rette for at alle får oppleve tilhørighet i skolen, og at i arbeidet med å utvikle et inkluderende og inspirerende læringsmiljø skal mangfold anerkjennes som en ressurs (KD 2020).

⁶⁶ Reddbarna.no <https://www.reddbarna.no/aktuelt/laerere-mangler-verktoy-for-a-fange-opp-overgrep/>

⁶⁷ Forskning og Utvikling (2017) [Spørsmål til Barnehage-Noreg 2016](#)

⁶⁸ Sex og Samfunn (2022) [Seksualitetsundervisning i skolen. En kartlegging av elevers og læreres erfaringer og ønsker.](#)

For å styrke det systematiske arbeidet med kompetanseheving på kjønns- og seksualitetsmangfold blant ansatte i barnehage og skole, er det behov for økte midler som er langsiktige og forutsigbare.

Redd Barna anbefaler

- At det settes av 6 millioner til tiltak for å styrke kompetansen om kjønns- og seksualitetsmangfold hos ansatte i skole og barnehagen

Behov for nye læremidler og implementering av ny opplæringslov

Stortinget har vedtatt en fagfornyelse som førte med seg endring av læreplaner, som trådte i kraft høsten 2020. Når skolen og læreplanene endres, må man også sørge for å ha oppdaterte læremidler. Læremidlene legger føringer for det som blir praktisert og lært om i klasserommene, og da er det essensielt for kvaliteten på undervisningen at alle skoler i hele landet får tilgang til godt utviklet og relevante læremidler både i form av lærebøker og tilgjengelige digitale læremidler. Tilbakemeldingene fra lærere, skoler og fra Elevorganisasjonen og Foreldreutvalget for grunnopplæringen er at skolene ikke har hatt midler til å kjøpe inn oppdaterte læremidler som er i tråd med fagfornyelsen.

Redd Barna er bekymret for at trang kommuneøkonomi fører til oppkjøp av digitale læremidler som ikke tar hensyn til elevenes personvern. Vi vil vise til FNs barnekonvensjons artikkel 16, som gir alle barn rett til vern om sitt privatliv, og dette er regjeringen pliktet til å følge opp. Vi ber regjeringen sikre at kommunene ivaretar elevenes personvern både igjennom økte bevilgninger og gjennom nasjonale retningslinjer på hvilke kriterier digitale læremidler og plattformer må innfri for å sikre elevenes rett til personvern.

Myndighetene må sikre ekstra bevilgninger for god implementering av ny opplæringslov som trer i kraft høsten 2024, og for å dekke inn økonomiske og administrative utgifter ny opplæringslov fører til, inkludert det nye reglementet for avverging av skade og bruk av fysisk inngripen i ny opplæringslov og privatskoleloven, som var på høring høsten 2023.

Redd Barna anbefaler

- At Kunnskapsdepartementet i samråd med forleggerbransjen, KS, Fylkeskommunene, Utdanningsforbundet og Elevorganisasjonen får en oversikt over hvor stort behovet er for overføringer til nye læremidler som er i tråd med fagfornyelsen til kommunene og fylkeskommunene.
- at myndighetene sikrer at digitaliseringen av skolen er rettighets- og kunnskapsbasert, samt innfrir krav om universell utforming. Forskning og medvirkning fra barn og ungdom selv må benyttes for å undersøke om de digitale løsningene og appene som brukes i skolen fungerer, og se til at elevenes interesser sikres på best mulig måte.
- sikre at skolenes budsjetter gir rom for at de beste digitale læringsressursene som hensyn til elevenes personvern tas i bruk.
- at alle læremidler må oversettes til samiske språk.

Rett til videregående opplæring for ungdom med endelig avslag

Retten til videregående opplæring gjelder ikke for ungdom som oppholder seg i landet etter endelig avslag på søknad om oppholdstillatelse, og heller ikke for de som oppholder seg i landet

etter fastsatt utreisefrist. Dette har svært negative konsekvenser for barna det gjelder og er i strid med barnekonvensjonen.

Lovavdelingen uttalte i forbindelse med Høring om forslag til endringer i Opplæringsloven og privatskoleloven i desember 2013 at «Etter en samlet vurdering er vi under tvil kommet til at også videregående opplæring må ansees som en grunnleggende velferdsytelse i Norge, som må tilkomme alle barn som oppholder seg i Norge over en viss tid. Å avskjære barn i aldersgruppen 16-18 år som enten søker opphold i Norge eller ulovlig oppholder seg her fra disse ytelsene, innebærer trolig en forskjellsbehandling i strid med BK artikkel 2 nr.1 sammenholdt med artikkel 18 nr.1, såfremt det er snakk om opphold som sannsynligvis vil være langvarig.» Dr. juris Karl Harald Søvig konkluderer i en utredning fra 2013 også med det samme⁶⁹

Vi viser også til NOU 2019:23 om Ny opplæringslov, hvor utvalget forslår at ungdommer med endelig avslag på asylsøknaden skal få rett til å fullføre treårig videregående opplæring ut skoleåret som starter det kalenderåret de fyller 18 år, eller frem til faktisk utreisedato. Vi er spesielt glade for at utvalget legger vekt på ungdommenes behov for stabilitet og ro i en svært usikker og sårbar tid, og at de understreker at det å innfri retten til videregående skole ikke er til hinder for utlendingsmyndighetene å effektivt vedtaket om utreise.

Redd Barna er svært kritiske til at departementet i høringsrunden før julen 2021 forkastet opplæringslovutvalgets forslag om at lovbestemt rett til videregående opplæring faktisk skulle gjelde til og med utsendelsesdato.

Redd Barna er spesielt bekymret for at barn som bosettes i alderen 16-17 år opplever å måtte vente lenge på å få plass i videregående skole. Flere kommuner har meldt om at dette er en utfordring. Ungdommene pasifiseres i påvente av skoleplass og går glipp av viktig sosial integrering i tillegg til at deres rett til utdanning brytes. Dette er en kritisk periode i ungdommenes liv, både med tanke på deres sosialisering med jevnaldrende, deltagelse i samfunnet og at de står ved terskelen inn i arbeidslivet.

Skolegang har stor betydning for barn og unge. Å sikre elever rett til å gå på skole, uavhengig av oppholdsstatus, er i tråd med Barnekonvensjonens artikkel 28. Skolegang er også et svært viktig tiltak for å ivareta den psykiske helsen og forebygge alvorlige plager til barn og unge i en svært krevende ventetid. Rett til videregående opplæring frem til faktisk utsendelsesdato må lovfestes for å gjøre slutt på en usaklig forskjellsbehandling.

Redd Barna anbefaler

- Alle barn som skal være i Norge i mer enn tre måneder, skal få oppfylt sin rett til grunnskoleutdanning og videregående opplæring. Norge må endre lovverket slik at de sikrer at retten til videregående opplæring oppfylles for alle elever, også nyankomne elever. Departementet må se nærmere på dette i arbeidet med stortingsmeldingen om integrering.
- Retten til videregående opplæring utvides til også å gjelde for ungdom som oppholder seg i landet etter endelig avslag, og frem til faktisk utsendelsesdato.

⁶⁹ Søvig, K.H. 2009: Barnets rettigheter på barnets premisser – utfordringer mellom FNs barnekonvensjon og norsk rett. Universitetet i Bergen.